

liepa-rugp./july-aug. 1976 7

laiškai lietuviams

KO LABIAUSIAI REIKIA. ..	217	Redakcija
POPIEŽIAUS PRIMATAS	222	Br. Krištanavičius, S.J.
ARNOLD JOSEPH TOYNBEE	224	J. Venckus, S.J.
EILĖRAŠČIAI	226	Zenta Tenisonaitė
MINTIS DIALEKTINIAME ŽAISME (VI)	227	F. Jucevičius
PRASMINGI GYVENIMO ĮVAIRUMAI	230	J. Prunskis
PABUNDANT SAVO, KITŲ IR DIEVO TIKROVEI	236	Kęstutis Trimakas
VIENOS KNYGOS GIMIMAS	239	Nijolė Jankutė
TĖVYNĖJE	241	D. ir G. Vakariai
TRUMPAI IŠ VISUR	244	J. Pr.
KALBA	245	J. Vaišnys, S.J.
FILMAI	247	J. Prunskis
TRUMPAI IŠ VISUR	249	J. Pr.

Praėjusį pavasari Čiurlionio galerijoje buvo suruošta Vidos Krištolaitytės tapybos paroda, kurią kritikai pavadino šiais žodžiais: Gamta, gėlės ir žmonės. Šis "Laiškų Lietuviams" numeris iliustruotas jos darbų nuotraukomis. Nuotraukos — Danutės Vakarės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

KO LABIAUSIAI REIKIA...

Daugelis skundžiasi povatikanine Bažnyčios padėtimi. Jonas XXIII liepė atidaryti langus. Atidarė. Bet pro tuos atidarytus langus priėjo kartais nelabai pageidautinų reiškinių. Visur matyti didelis pasimetimas, tikėjimo susilpnėjimas, reformos neatnešė lauktos pažangos. Bet kai kalbama apie reformas, visuomet galvojama tik apie kai kuriuos liturginius pakeitimus, kurie mūsų tikėjimui ir Bažnyčios pažangai nėra esminiai. II Vatikano susirinkimas buvo sušauktas, siekiant Bažnyčiai dvasinio atsinaujinimo. O to atsinaujinimo mes dabar visai nematome. Kas čia kaltas? Ar II Vatikano susirinkimą reikia laikyti nepasisėkusių? Tas susirinkimas čia visai nekaltas, tik mes kalti, kad jo pagrindinės minties nesupratome ir jos nevykdome.

Jonas XXIII, šaukdamas susirinkimą, meldėsi, kad mes pajustume naujas Sekmines — Šventosios Dvasios veikimą Bažnyčioje ir mumyse. Turime prisipažinti, kad iš visų trijų Švenčiausiosios Trejybės asmenų Šventoji Dvasia mums yra tolimiausia ir nesuprantamiausia. O taip neturėtų būti, nes Kristus, įžengęs į dangų, mums atsiuntė Šventąją Dvasią, kad ji visuomet su mumis būtų, mus savo dovanomis ugdytų ir savo šviesa persunktų visą mūsų gyvenimą. Tad į klausimą, ko mums dabar labiausiai reikia, kad šis povatikaninis periodas taptų mūsų dvasinio atsinaujinimo periodu, atsakymas aiškus: *mums reikia Šventosios Dvasios.*

Taip į šį klausimą mėgsta atsakyti ir po II Vatikano susirinkimo tarp katalikų vis labiau plintantis charizmatinis sąjūdis. Apie šį sąjūdį jau buvo rašyta "Laiškuose Lietuviams" (1973 m., gruodžio mėn. numerįje). Dabar dar norime skaitytojus labiau su šiuo sąjūdžiu supažindinti, nes gal tikrai jam bus lemta įvykdyti tai, ko norėjo Jonas XXIII ir II Vatikano susirinkimas.

Vida Krištolaitytė

Gėlė

Kai kurie kreivai į šį sąjūdį žiūri, įtardami jį protestantiškumu, perdėtu sentimentalizmu ir paviršutiniškumu. Ne visi žino, kaip jį vertina popiežius ir vyskupai. Tad čia ir norime pateikti kai kurias vyskupų ir popiežiaus mintis.

Pirmiausia duosime Amerikos Vyskupų Tiriamosios ir praktinės sielovados komiteto šiek tiek sutrumpintą pareiškimą apie charizmatinį sąjūdį, o paskui pateiksime kai kurias svarbesnes mintis iš popiežiaus Pauliaus VI kalbos, pasakytos 1975 m. per Sekminės III-čiojo tarptautinio charizmatinio kongreso dalyviams.

Redakcija

KOMITETO PAREIŠKIMAS

Viena iš didžiųjų Šventosios Dvasios apraiškų mūsų laikais buvo II Vatikano susirinkimas. Daugelis taip pat tiki, kad Charizmatinis katalikų atsinaujinimas yra kita tokia Šventosios Dvasios apraiška. Iš tikrųjų jame matome daug teigiamų ženklų, aiškesnių vienoje grupėje, ne taip aiškių kitose. Kur sąjūdis tvirtai žengia pirmyn, ten yra labai stiprus tikėjimas Kristumi. Tai veda į naują susidomėjimą malda, tiek privačia, tiek bendruomenine. Daugelis sąjūdžio dalyvių išgyvena naują dvasinių vertybių pajutimą, gauna didesnę jautrumą Šventosios Dvasios veikimui, Dievo garbinimui, sustiprėja jų asmeninis pasivėdimas Kristui. Taip pat daugelio pamaldumas į Eucharistiją pakilo ir dalyvavimas sakramentiniame Bažnyčios gyvenime pasidarė našesnis. Naujos prasmės ėgavo pagarba Viešpaties Motinai, ir daugelis ėmė giliau įsijausti į Bažnyčią ir ją labiau pamilti.

Suprantama, kad kiekvienas naujas sąjūdis susiduria su sunkumais ir esti tam tikras pageidaujamų ir nepageidaujamų elementų mišinys. Ankstesnis šio komiteto pareiškimas buvo nurodęs kai kuriuos pavojus, kurie tai vienur, tai kitur dar tebėra. Jų negalima nepaisyti, norint, kad sąjūdis vystytųsi teigiama bei vaisinga kryptimi. Elitizmas ir biblinis fundamentalizmas, pažeidžiant tikrumą laiduojančias Šv. Rašto ir Bažnyčios mokymo normas, yra du iš tokių

pavojų. Elitizmas sukuria uždarus ratelius ir vietoj vienybės bei meilės iššaukia susiskaldymą, o biblinis fundamentalizmas nusikalsta Šv. Dvasios misijai liudyti "viską, ko Jėzus mokė". Kai kuriems, įsijungusiems į šį sąjūdį, yra pavojus nepaisyti intelektualinio bei doktrininio tikėjimo turinio ir suvesti jį į jausminį religinį potyrį.

Yra vilties, kad tikros, teigiamos charizmatinio atsinaujinimo vertybės nulems ir kad atsinaujinimas, kaip kiekvienas tikras Šv. Dvasios veikimas, prisidės prie Bažnyčios vienybės ir meilės ugdymo. Mes jaučiame reikalą atkreipti dėmesį į šiuos pavojus ir į tuos nepageidaujamus bruožus, kurie vis dar tebeprasireiškia kai kuriose grupėse.

Kiti charizmatinio atsinaujinimo dalykai, kur reikia atsargos — tai tokie kaip gydymas, pranašystės, meldimasis kalbomis ir kalbų aiškinimas. Negali būti paneigta, kad šie reiškiniai gali būti tikros Šv. Dvasios apraiškos, tačiau jie turi būti rūpestingai ištiriami ir, net jeigu ir būtų tikri, neturėtų būti perdėtai vertinami.

Charizmatinis atsinaujinimas negali gyvuoti ir būti našus, užsisklendęs savyje. Jis turi būti glaudžiamas ryšyje su visos Bažnyčios gyvenimu. Tai reiškia, kad reikia pastoviai įsijungti į vietinės parapijos bendruomenę ir siekti, kad parapijos kunigai kartu dirbtų ir tam darbui vadovautų. Kunigai ir vyskupai yra atsakingi už suradimą vis geresnių būdų įjungti charizmatinį atsinaujinimą į visą Bažnyčią.

Norint išugdyti tarpusavio supratimo, pasitikėjimo ir bendravimo dvasią, esminis dalykas yra asmeninis vyskupų ir kunigų ryšys su įvairių grupių vadovais ir nariais. Suėjus į šį ryšį, galima sėkmingai jį palaikyti toliau per skirtuosius diecezinis ryšius, kurie gali sekti tolesnį sąjūdžio vystymąsi, jam vadovauti ir pastoviai informuoti savo vyskopus.

Parapijos turėtų būti paraginamos įjungti jau esamas charizmatines grupes į savo organizmą, kad būtų palaikomas sėkmingas su jomis bendravimas. Būtų naudinga parapijos kunigams turėti pastovų ryšį su pa-

rapijose esančiais jų vadais. Vadai turėtų būti atviri parapijos kunigų išvalgai ir siūlymams, o šie savo ruožtu turėtų padrašinti, matydami ką nors gero ar pozityvaus palaikančiose su jais ryši grupėse, ir taip pat nurodyti, ką jie mano esant nepageidautina bei žalinga atskiriems asmenims, sąjūdžiui ir parapijai. Tad norint sėkmingai vadovauti, reikia skatinti gerus siekius bei idėjas, sprendžiant painius klausimus nuoširdžiuose pasitarimuose su grupės vadais ir nariais.

Ijungimas kunigų į vadovavimą yra aiškiai esminis sveikam charizmatinio atsinaujinimo vystymuisi. Dėl to primygtinai raginame kunigus susidomėti sąjūdžiu. Išskirtino vaidmens bei charizmos, plaukiančios iš šventimų, dėka kunigas gali sėkmingiausiai nukreipti atsinaujinimo darbą į visos Bažnyčios gyvenimą ir tuo būdu atlikti ypatingą Šv. Dvasios dovanų derintojo uždavinį.

Aišku, kad neįsijungusieji į sąjūdį kunigai turėtų būti atsargūs, vertindami jį ir darydami sprendimus, kol įsitikins, kad jie yra pakankamai susipažinę ir supranta, kas ten iš tikrųjų vyksta. Antra vertus, yra sveikas reiškinys sąjūdžio narių atvirumas tiems, kurie jam nepriklauso, nes tai įneša objektyvumo, kuris visados yra vertingas.

Pagrindinis elementas būsimam charizmatinio atsinaujinimo sėkmingumui yra išugdytas vadų, gerai pažįstančių Bažnyčios mokslą ir Šv. Raštą, vadų, kurie yra atviri vienas kitam ir užtenkamai subrendę dalyvauti atsakomybe. Daugelyje vietų iš tokio vadovavimo plaukiantieji palaimingi vaisiai jau aiškiai matomi. Pastovus vietos vadų dalyvavimas regijoniniuose ir tautiniuose katalikų charizmatinio atsinaujinimo suvažiavimuose taip pat pasirodė esąs naudingas.

Ypatingai jautrus sielovados klausimas — charizmatinės grupės, į kurias yra įsijungę katalikai ir kitų tradicijų krikščionys. Nuolatinis dalyvavimas tik ekumeninėse grupėse išstato pavojun susilpninti katalikiškosios tapatybės pajutimą. Antra vertus, proginis dalyvavimas ekumeninėse maldos grupėse gali būti naudingas. Dalyvaujan-

tieji šitokiose grupėse katalikai turėtų būti brandaus tikėjimo ir tvirtai apsisprendę už katalikybės principus. Jie turi būti gerai susipažinę su bažnytiniais ekumeninės veiklos nuostatais ir rūpestingai jų laikytis.

Kadangi charizmatinis atsinaujinimas daugumai katalikų yra naujas, vyskupai ir kiti ganytojai gali suteikti taip labai reikalingą pagalbą, iškilus sunkumams tarp sąjūdžio ir kitų Bažnyčios grupių bei institucijų. Teisėti visų pageidavimai turėtų būti ištiriami ir suderinami su Evangelijos dvasia bei mokymu ir Kristaus pavyzdžiu reikiamuose pokalbiuose. Kunigai kartais gali taip pat sėkmingai padėti sąjūdžio vadams išspręsti ir pačiose charizmatinėse grupėse kylančius nesutarimus. Ramus šio sąjūdžio vystymasis bus užtikrintas, jei mažiau subrendę asmenys bus leidžiami į jį įsijungti tik vadovaujant labiau subrendusiems. Tai primena šv. Pauliaus mokymą ir patirtį, kuris sako: "Pranašų dvasinės dovanos yra pranašams klusnios, nes Dievas nėra sumaišties, bet santarvės Dievas" (1 Kor 14, 32-33).

Paskiausias atsinaujinimo vystymosi vaisius — sudarytos mažos bendruomenės, kuriose sąjūdžio nariai gyvena drauge, siekdami gilesnio gyvenimo Dvasioje. Šių bendruomenių sėkmingumas priklauso nuo brandžios vadovybės, nuo uolaus laikymosi pradžioje šio atsišaukimo paminėtų nuostatų ir nuo labai glaudžios jungties su bažnytine bendruomene. Yra labai svarbu nuolat objektyviai viską vertinti, naudojantis pagalba iš šalies. Savo baigiamajame žodyje Pasaulio vyskupų sinode 1974 m. spalio 26 d. Šv. Tėvas skatino mažų bendruomenių plėtimąsi, bet kvietė išlaikyti pusiausvyrą: "Be to, su pasigėrėjimu Mes pastebėjome viltį teikiančias mažas bendruomenes, atkreipiančias dėmesį į Šv. Dvasios veikimą. Bet ši viltis tikrai išnyktų, jeigu bažnytinis jų gyvenimas gyvybingoje vieno Kristaus Kūno vienybėje liautųsi, jeigu jos atsipalaiduotų nuo teisėtos bažnytinės vyresnybės arba būtų paliktos savavališkam atskirų asmenų impulsui".

Tad kreipiamės į sąjūdžio narius, gany-

tojus ir visus tikinčiuosius Šv. Rašto žodžiais, kurių šviesa mes patys vadovaujamės: "Negesinkite Dvasios! Neniekinkite pranašavimų! Visa ištirkite ir, kas gera, palaikykite. Susilaikykite nuo visokio blogio" (1 Tes 5, 19-22). Mes tariame padrašinimo žodį jau įsijungusiems į charizmatinį sąjūdį ir remiame gerą bei pageidaujamą jo kryptį.

ŠV. TĖVO ŽODIS

Brangieji sūnūs ir brangiosios dukros,

Šiais Šventaisiais Metais jūs pasirinkote Romą savo III-jam Tarptautiniam kongresui. Jūs pakvietėte Mus susitikti su jumis ir į jus prabilti. Tuo jūs norite parodyti savo prisirišimą prie Jėzaus Kristaus įsteigtosios Bažnyčios ir visko, kam šis Petro sostas atstovauja. Jūsų noras užimti aiškią vietą Bažnyčioje yra tikras Šv. Dvasios veikimo ženklas. Dievas tapo žmogumi Jėzuje Kristuje, kurio Mistinis Kūnas yra Bažnyčia. Joje Kristaus Dvasia apsidriškė Sekminių dieną, nužengdama ant apaštalų.

Kaip Mes sakėme praeitą spalio mėnesį, dalyvaujant kai kuriems jūsiškiams. Bažnyčiai ir pasauliui dabar reikia labiau negu bet kada, kad "Sekminių stebuklas tęstųsi per visą istoriją". Iš tikrųjų modernūs žmogus, apsvaigęs savo laimėjimais, priėjo prie to, kad (Susirinkimo žodžiais kalbant) išvaizduoja esąs pats sau tikslas, vienintelis savo istorijos kūrėjas ir statytojas. Deja, kaip daugeliui net ir tų, kurie dar iš tradicijos išpažįsta Dievo buvimą ir iš pareigos Jį garbina. Dievas jų gyvenime yra pasidarius svertas!

Tokiai kaskart vis labiau supasaulejančiai žmonijai nieko nėra reikalingesnio kaip dvasinio atsinaujinimo. Tą dvasinį atsinaujinimą matome Šv. Dvasios pažadinamą įvairiuose kraštuose ir skirtingose kultūrose. Tos apraiškos yra įvairios: gili širdžių vienybė, glaudus ryšys su Dievu, ištikimas krikšto Įsipareigojimų vykdymas, malda, dažnai bendruomeninė, kurios metu kiekvienas, save laisvai išreišdamas, padeda, palaiko ir kursto kitų maldą. O visko pagrindas — asmeninis įsitikinimas, kilęs ne tik iš gautųjų tikėjimo žinių, bet ir iš tam

tikros pačių išgyventos patirties, kad be Dievo žmogus nieko negali, o su Juo viskas darosi įmanoma. Iš čia kyla būtinybė Jį garbinti. Jam dėkoti, su pasigėrėjimu aukštinti Jo nuostabius darbus, kuriuos Jis daro visur šalia mūsų ir mumyse. Žmogus vėl atstato su Dievu vadinamąjį "vertikalinės dimensijos" santykį, be kurio žmogus nepagydomai yra sužalotas.

Tad kaipgi šis dvasinis atsinaujinimas gali būti nepalaimingas Bažnyčiai ir pasauliui? O jeigu taip, tai kaipgi nesiimti visų priemonių, kad jis toks ir pasiliktų?

Brangūs sūnūs ir dukros, su Viešpaties pagalba, sustiprinti Bažnyčios Motinos Marijos tarpininkavimu, bendradarbiaujant su savo ganytojais, tikėjime, meilėje ir apaštaltavime, būsite tikri, kad nesuklysite ir įnešite savo duoklę Bažnyčios atnaujinimui.

Brangieji, čia yra dvigubas kreipinys: pirmasis skirtas jums, charizmatikai, antrasis — tiems, kurie pateko į šį didingą susibūrimą atsitiktinai. Pirmiausia įsigilinkite į savo dvižodį vardą — *dvasinis atsinaujinimas*. Kai tik susiduriame su kuo nors, kas siejasi su Dvasia, mes iš karto pasidarome budrūs ir džiugūs. Mes šaukiames jos, mes meldžiamės, nieko daugiau netrokdami, kaip tik to, kad visi krikščionys, visi tikintieji patirtų jos buvimą, ją garbintų ir būtų užlieti vis didesnio džiaugsmo, kad Dievo Dvasia yra tarp mūsų. Mes nepamiršome Šv. Dvasios, mes ją garbiname, ją mylime, jos šaukiames. Jūs su atsidavimu ir entuziazmu norite gyventi Šv. Dvasioje. Tai kaip tik ir turėtų išreikšti antrasis žodis — atsinaujinimas. Tai turėtų atjauninti pasaulį, gražinti jam dvasingumą, sielą, religinę mintį. Tai turėtų vėl atverti sučiauptas lūpas maldai, atverti burnas giesmei, džiaugsmui, himnams ir liudijimui. Tikra palaima mūsų laikams, mūsų broliams, kad jūsų karta, jūsų jaunimo karta skelbia pasauliui Sekminių Dievo garbę ir didybę.

Antrasis kreipinys yra skirtas tiems maldininkams, kurie dalyvauja šiame didžiajame susirinkime, bet nepriklauso šiam sąjūdžiui. Jie turėtų taip pat prisijungti prie jūsų švęsti Sekminių šventei — dvasiniam pa-

POPIEŽIAUS PRIMATAS

BR. KRISTANAVIČIUS, S.J.

Skaitant atidžiai Naujojo Testamento knygas, krinta į akis įdomus faktas, kad apaštalų tarpe šv. Petras užėmė ypatingą vietą. Išpažinęs visų apaštalų vardu Kristų esant Mesijui, Jėzus davė jam naują – Petro – vardą ir prižadėjo statyti ant jo savo Bažnyčią (Mt 16, 16-20). Ta proga Kristus prižadėjo duoti jam dangaus karalystės raktus ir taip pridėjo: "Ką tu suriši žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką atriši žemėje, bus atrišta ir danguje". Žodis *rišti* reiškia *įsakyti*. Taigi ką Petras įsakys žemėje, jis įsakys ne savo, bet Kristaus vardu.

Tą patį faktą mini ir kiti du evangelistai, būtent Morkus (Mk 8, 29) ir Lukas (Lk 9, 20). Jie pridėjo dar ir vieną įdomią smulkmeną. Kai Petras išpažino Kristų esant Dievo pateptuoju arba Mesijui, Jėzus uždraudė apaštalams apie tai žmonėms sakyti. Tegul žmonės patys sprendžia, kas yra Kristus iš jo darbų ir žodžių. Kristaus intencija yra aiškiai pareikšta šv. Jono Krikštytojo nusiųstiems mokiniams. "Eikite ir praneškite Jonui, ką matėte ir girdėjote" (Lk 7, 22).

Žodis *Bažnyčia*, graikiškai *ecclesia*, o hebraiškai *kahal* arba *edah* reiškia šventą bendruomenę. Taigi ant Petro, uolos, bus pastatyta šventa bendruomenė. Tikrą tų žodžių prasmę galime suprasti tik prileidę, kad Petras bus tos bendruomenės pirmininkas, galva ar vadovas. Jis turės galią įsakyti bendruomenės nariams Kristaus vardu.

Šv. Jonas evangelistas rašė, kad Petrą supažindino su Kristumi jo brolis Andriejus. Andriejus tarė Petrui: "Mes radome Me-

siją, pateptąjį". Kai Andriejus nuvedė Petrą pas Kristų, Jėzus į jį pažiūrėjo ir jam tarė: "Tu esi Simonas, Jono sūnus. Tu turi vadin-tis Petras, t.y. uola (Jn 1, 41-42). Šv. Jonas evangelistas taip pat rašė, kad Kristus pa-vedęs Petrui ganyti jo avis ir avinėlius (Jn 21, 15-17). Ganyką reikia suprasti kaip val-dymą, vadovavimą, rūpinimąsi ir pan.

Kaip ir kada šv. Petras krikščionių bendruomenei vadovavo, pirmininkavo ar ją valdė, apie tai yra pasakyta Apaštalų darbuose. Kristui išengus į dangų, apaštalai grįžo į Jeruzalę, susirinko vienoje salėje ir, prašomi Petro, burtų keliu išrinko Judo Iskarioto vietoje žmogų, Kristaus mokinį, mačiusį Jėzaus darbus nuo Jono Krikštytojo laikų iki Kristaus į dangų išengimo. Jis turėjo būti su kitais apaštalais Kristaus prisi-kėlimo skelbėjas (Apd 2, 15-26).

Sekminių dieną Petras su kitais apašta-lais aiškino Šv. Dvasios nužengimo įvykį susirinkusiai miniai. Aiškinimas buvo gana ilgas ir įtikinantis, nes tą dieną prie apaš-talų ir kitų Kristaus mokinių prisijungė apie 3.000 tikinčiųjų. Jie buvo pakrikštyti (Apd 2, 14-41).

Gerai. Sakykime, kad šv. Petras buvo krikščionių bendruomenės pirmininkas ar valdytojas. Tačiau ar tam neprieštarauja kita Apaštalų darbų vieta, kur pasakyta, kad apaštalai, išgirdę, jog evangelija prigi-jo ir Samarijoje, nusiuntė į Samariją Petrą ir Joną pasižiūrėti, kas ten iš tiesų dedasi. Jei Petras tikrai buvo Bažnyčios galva, pri-derėjo, kad jis siųstų kitus. Tuo tarpu Šv. Raštas aiškiai sako, kad Petras buvo apaš-talų nusiųstas (Apd 8, 14-25). Taigi, kas ką valdė?

Tie žodžiai nė kiek neprieštarauja tam, kas apie šv. Petrą buvo anksčiau pasakyta. Reikia turėti prieš akis istorinių įvykių eigą. Buvo taip. Po šv. Stepono mirties Jeruzalėje kilo krikščionių persekiojimas. Pabūgę per-sekiojimo, kai kurie krikščionys pradėjo skelbti evangeliją Samarijoje ir Judėjoje.

saulio, mūsų visuomenės ir mūsų sielų atsi-naujinimui. Ir šie maldingi piligrimai, at-vykę į šį katalikų tikėjimo centrą, turėtų pasistiprinti tuo entuziazmu ir dvasine jėga, kuria turi būti perimtas visų mūsų dvasinis gyvenimas. O dabar tik tiek pasakysime, kad šiandien arba mes išgyvename savo tikėjimą su pasišventimu, energija ir džiaugsmu, arba tas tikėjimas visai užges.

Samarijoje evangeliją skelbė Pilypas ir ją priėmusius pakrikštijo. Galimas daiktas, kad apie tai jis pranešė apaštalams, pasiliku- siems Jeruzalėje. Petru, kuriam Viešpats pavedė ganyti avis ir avinėlius, priderėjo vyksti į Samariją ir rūpintis jam pavestaisiais. Samarijoje gyveno įvairių tautų žmonės, ir Jeruzalės žydai nelaikė jų tikrais izraelitais. Samarijoje Petras ir Jonas rado pakrikštytų krikščionių būrį. Apaštalai uždėjo ant jų galvų rankas, kad jie gautų Šv. Dvasią. Grįždami į Jeruzalę, pakeliui jie skelbė evangeliją (Apd 8, 4-25).

Pastoracinę anų laikų darbą gerai nušviečia kita Apaštalų darbų vieta. Vienuoliktajame skyriuje yra aprašyta, kaip evangelijos prigijo Antiochijos mieste. Išgirdę, kad Antiochijoje yra krikščionių, apaštalai nusiuntė į tą miestą šv. Barnabą. Šis, prisiminęs šv. Povilo uolumą ir gabumus, nuvyko į Taršą ir pakvietė jį talkon. Abu apaštalai skelbė evangeliją Antiochijoje vienerius metus. Atrodo, kad Antiochijos krikščionys buvo tikrai geri, nes jie, pastebėję Jeruzalės krikščionių skurdą, padarė rinkliavą ir prašė Barnabą ir Povilą nunešti į Jeruzalę jų aukas. Žydų kilmės krikščionys manė, kad atsivertę pagonys turi būti apipliaustyti ir laikytis Mozės įstatymų. Tą Antiochijoje iškilusį klausimą svarstė apaštalai Jeruzalėje. Į susirinkusius apaštalus ir vyresniusius prabilo šv. Petras ir pareiškė, kad evangeliją priimančioms pagonims nereikia užkrauti žydų jungo. Jo nuomonės buvo ir kiti apaštalai. Kad tas klausimas būtų galutinai išspręstas, apaštalai nusiuntė į Antiochiją Povilą, Barnabą ir kitus vyrus ir davė jiems tokio turinio laišką: "Apaštalai ir vyresnieji siunčia sveikinimą Antiochijoje, Sirijoje bei Kilikijoje gyvenantiems broliams, kilusiems iš pagonių. Sužinoję, jog kai kurie iš mūsų nuvykę asmenys, mūsų neigalioji, savo kalbomis pasėjo jūsų sielose nerimą ir sąmyšį, mes, bendrai susirinkę, nusprendėme pasiųsti pas jus išrinktus vyrus kartu su mūsų mylimaisiais Barnabu ir Povilu, kurie už mūsų Viešpatį Jėzų Kristų yra guldę savo galvas. Taigi siunčiame su jais Judą ir Silą, kurie jums tą patį praneš

gyvu žodžiu. Šventajai Dvasiai ir mums pasirodė teisinga neužkrauti jums daugiau naštų, išskyrus tai, kas būtina: susilaikyti nuo aukų stabams, kraujo, pasmaugtų gyvulių mėsos ir ištvirkavimo. Jūs gerai elgsitės, saugodamiesi šių dalykų. Likite sveiki" (Apd 15, 23-29).

Tas apaštalų laiškas yra įdomus dar ir tuo, kad jame pabrėžiama, jog evangeliją skelbti gali tik apaštalų įgalioji žmonės. Kitais žodžiais tariant, pirmųjų krikščionių laikais buvo įvesta evangelijos skelbimo tvarka. Kur yra tvarka, ten turi būti ir tvarkytojas. Apaštalų darbuose ir šv. Povilo laiškuose pastebima, kad vietinių bažnyčių ar krikščionių bendruomenių tvarkytojai buvo apaštalų paskirti vyskupai. Jų padėjėjai buvo kunigai ir diakonai. Vėliau atsirado ir kiti, mažesni bažnyčių pareigūnai.

Tradicija sako, kad šv. Petras ir šv. Povilas skelbė evangeliją Romoje, kur jie mirė už tikėjimą. Šv. Petro kūnas buvo palaidotas neturtingų žmonių ir svetimšalių kapinėse Vatikano atšlaitėje, o šv. Povilas po dabartinę jo garbei pastatyta bazilika už Romos miesto mūro. Romos kunigas Linas, gyvenęs apie 150 m., sakė galįs parodyti šv. Petro laidojimo vietą. Pirmieji krikščionys pastatė mūrą, kad žemė neužslinktų ant šv. Petro laidojimo vietos. Vėliau toji vieta buvo papuošta marmuro lenta, paremta ant dviejų kolonų. Norėdamas tinkamai pagerbti šv. Petrą, imperatorius Konstantinas Didysis jo laidojimo vietoje pastatė baziliką. Dabartinę Šv. Petro baziliką statė keli popiežiai. Po antrojo pasaulinio karo Pijus XII pavedė 3 archeologijos profesoriams prižiūrėti šv. Petro laidojimo vietos atkasimą. Atkasant tą vietą, rasta įrašų ir pinigų, kurie patvirtina, kad šv. Petras tenai buvo palaidotas ir krikščionių gerbiamas.

Ne Šv. Raštas, bet ilga ir pastovi pirmųjų amžių krikščionių tradicija aiškiai įrodo, kad šv. Petro įpėdiniai buvo Romos vyskupai. Pavyzdžiui, popiežius Klemensas I, išgirdęs, kad kai kurie Korinto miesto krikščionys maištauja ir yra nepaklusnūs kunigams, taip jiems rašė: "Jūs, maištininkai, būkite klusnūs kunigams ir priimkite mūsų

įspėjimą kaip atgailą. Bet jei kas nepaisys, ką Kristus per mus pasakė, težino, kad nusikalto ir atsidūrė dideliame pavojuje. Mes nesame tos nuodėmės kaltininkai. Mums suteiksite džiaugsmą klausydami, ką jums, įkvėpti Šv. Dvasios, rašėme apie taiką ir sugyvenimą". Šv. Klemensas buvo pirmasis šv. Petro įpėdinis ir iš jo laiško tono matyti, kad žinojo, kokią vietą užima Bažnyčioje.

Popiežius Klemensas I gyveno pirmame šimtmetyje. Trečiame šimtmetyje turime tokią apie popiežiaus primatą liudijimą. Rašydamas šv. Kiprijonui, Kartagenos vyskupui, popiežius Kornelijus (251-263) sako priėmęs tokį kelių eretikų pareiškimą: "Mes žinome, kad Kornelijus, šventos katalikų Bažnyčios vyskupas, buvo visagalio Dievo ir Kristaus, mūsų Viešpaties, išrinktas. Mes pripažįstame savo klaidą. Mes buvome apgauti ir suvedžioti plepalais. Nors mes turėjome ryši su eretiku ir schizmatiku, bet mūsų širdis visuomet buvo Bažnyčioje. Mes žinome, kad Dievas yra vienas, ir Kristus yra Viešpats, kurį mes išpažinome. Viena yra Šv. Dvasia ir vienas katalikų Bažnyčios vyskupas", mes sakytume — vienas popiežius.

Ką visų amžių katalikai tikėjo ir išpažino, tą patvirtino antrasis Vatikano susirinkimas.

"Šis šventasis Sinodas, eidamas I Vatikano susirinkimo pėdomis, drauge su juo moko ir skelbia, jog Jėzus Kristus, amžinasis Ganytojas, įsteigė šventąją Bažnyčią, pasiųsdamas apaštalus, kaip pats buvo Tėvo siųstas (Jo 20, 21), ir norėjo, kad jų įpėdiniai, tai yra vyskupai, būtų toje Bažnyčioje iki pasaulio pabaigos. O kad pats episkopatas būtų vienas ir nepasidalinęs, palaimintąjį Petrą paskyrė kitų apaštalų vadu ir padarė nuolatinį, regimu tikėjimo ir bendravimo vienybės ryšiu bei pamatu. Tas tiesas apie popiežiaus primato įsteigimą, amžinumą, apimtį bei prigimtį ir apie jo mokyimo neklaidingumą šventasis Sinodas iš naujo pateikia tvirtam visų tikėjimui. O pradėtą darbą tęsdamas, nusprendė viešai išpažinti ir paskelbti, ką moko apie vyskopus, apaštalų įpėdinius, kurie su Petro įpėdiniu, Kristaus vietininku ir visos Bažnyčios regi-

ARNOLD JOSEPH TOYNBEE (1889-1975)

J. VENCKUS, S.J.

Praėjusių metų gale mirė žymusis Anglijos istorikas, filosofas ir humanistas A. J. Toynbee. Jį paminėjo visas civilizuotas pasaulis. Toynbee buvo žmonijos civilizacijos ir kultūros istorikas.

Jis gimė labai inteligentiškoje šeimoje. Motina buvo baigusi universitetą. Tėvas dirbo socialinėje srityje, norėdamas pagerinti neturtingųjų gyvenimą. Tokioje šeimos aplinkoje vaikas rado daug paskatinių skaityti. Jis daug skaitė apie senąją Romą, apie klasikinę Graikiją. Studijavo humanistinius mokslus su graikų ir lotynų kalbomis. Visą amžių jis save laikė laimingu, kad tobulai išmoko šias dvi senąsias kalbas, galėdamas originaliomis kalbomis skaityti romėnų ir graikų klasikų. Jis aplankė Romą ir Atėnus, nepaprastai gėrėdamasis senovės architektūra, išlikusia griuvėsiuose ir iškasenose.

Toynbee studijavo garsiajame Oksfordo universitete, baigė Balliote kolegiją, kuri yra davusi daug įvairių mokslininkų bei rašytojų. Pirmojo didžiojo karo metu jis dirbo užsienių reikalų ministerijoje, vėliau buvo pasiųstas į Artimuosius rytus karo operacijų korespondentu. Čia jis turėjo progos pažinti kitas tautas ir savo akimis matė visus karo žiaurumus. Dalyvavo Paryžiuje Versalio taikos derybose, kaip Vidurio rytų ekspertas. Paskui profesoriavo Oksforde ir Londone.

Jis gyveno gana ilgai — 86 metus. Buvo darbingas iki pat gyvenimo pabaigos. Aplankė daug universitetų su paskaitomis. Buvo tikras eruditas, mokslininkas, mėgstamas profesorius. Jis turėjo labai daug žinių iš įvairių sričių, buvo tartum vaikščiojanti

mąja galva, valdo gyvojo Dievo namus" (II Vatikano dokumentai, I, 38 p.). Visų popiežių sąrašą ir jų valdymo metus galima rasti *Annuario Pontificio* leidinyje.

enciklopedija. Daug rašė apie religiją: "An Historian's Approach to Religion" (1956), "Christianity Among the Religions of the World" (1957). Pats sakosi gimęs tradicinėje krikščioniškoje šeimoje, bet, būdamas universitete, apleidęs anglikonų bažnyčią ir susidaręs savo tikėjimą, kuris jam esąs tikras, svarbus ir raminantis sąžinę.

Toynbee parašė 12 tomų veikalą, pavadintą "A Study of History". D. C. Somerwell padarė šio veikalo santrauką, tą visą milžinišką medžiagą sudėdamas į du tomus. Toynbee šią santrauką skaitė ir patvirtino.

Čia galima paminėti seniausias žmonijos civilizacijas: šumerų, babiloniečių, asyrų, persų, žydų. Šumerai gyveno 3500 m. prieš Kristų. Jie pirmieji išrado alfabetą, raides, panašias į pleištus (kuneiformiškas). Šumerų žemėje buvo miestas Ur, iš kur iškeliavo Abraomas. Šumerų kraštas Šv. Rašte vadinamas Shinar.

722 m. prieš Kristų Asyrija užpuolė Samariją, ją sunaikino, išvežė daug žydų ir atsiuntė savo žmones. Samarija nuo to laiko liko žydams svetima, nors tai buvo jų kraštas. Taip pat Babilonija užpuolė žydus, sugriovė Jeruzalės šventyklą ir išvežė daug žydų į nelaisvę, kuri tęsėsi 597-538 m. Tada Babilonijoje viešpatavo Nebuchadnezzar, kurio karališki rūmai ir šventyklos buvo tokio nepaprasto grožio ir meniškumo, kad buvo vadinami vienu iš septynių pasaulio stebuklų. Tos civilizacijos skverbėsi į žydų civilizaciją. Žydai turėjo labai stropiai ginti savo monoteistinį tikėjimą nuo svetimų stabmeldiškų įtakų.

KAIP VYKSTA ŽMONIJOS CIVILIZACIJA

Toynbee nuomone, gyvenimas teikia tam tikrus reikalavimus, o žmogus galvoja, kaip tuos reikalavimus patenkinti. Tokiu būdu ir kuriasi civilizacija. Pvz., norint turėti maisto, reikėjo išgalvoti, kaip sunaudoti Tigro ir Eufrato vandenį laukams laistyti. Buvo išgalvota kanalizacijos sistema. Turint pakankamai duonos, galima užsiimti miestų ir šventyklų statyba. Yra sakoma, kad jeigu žmogus išgyveno ledynų laikotarpius, tai jis yra nesunaikinamas. Žmogus kuria civilizaciją, nepasitenkindamas turima padėtimi, visuomet ieškodamas naujų formų.

A. J. Toynbee

lizaciją, nepasitenkindamas turima padėtimi, visuomet ieškodamas naujų formų.

Anot graikų poeto Aschylo, civilizacijos augimo priežastis gali būti ir žmogaus kentėjimas. Kentėjimai sukelia kūrybines jėgas. Tai įrodo ir Vokietijos bei Japonijos civilizacijų iškilimas. Dažnai kurios nors tautos sunkių pergyvenimų metu atsiranda žymių tautos vadų, rašytojų, menininkų. Tikrai atrodo, kad civilizacija turi būti pagimdyta skausmuose.

Toynbee tiki, kad religija labai daug padeda civilizacijai. Aukščiausioji civilizacija visuomet buvo Vakarų Europoje krikščionybės dėka. Civilizacijos tikslas yra kurti Dievo karalystę. Civilizacijos eiga yra Dievo rankose, ji vyksta pagal Dievo planą.

Tačiau civilizacija nepakeitė žmogaus palinkimo į nuodėmę. Taip pat Toynbee sako, jog istorija neduoda jokio pagrindo manyti, kad civilizacija pagimdys kokią

nors nauja žmonijos rūšį. Žmogus savo gerumą ir savo blogumą turi iš prigimties. Net ir aukščiausia civilizacija negali padaryti žmogaus laimingo. Tai gali padaryti tik religija.

KAIP CIVILIZACIJOS ŽŪVA

Dažniausiai civilizacijas naikindavo barbariškos tautos, užpuolę aukštesnės civilizacijos tautas. Toynbee klausia, kas bus su krikščioniškąja civilizacija. Jo manymu, ji niekad nežus, nes ji eina ranka rankon su Bažnyčia, o Bažnyčia Kristaus įsteigta visiems laikams. Savo knygoje "Civilization on Trial" (1948, 249 psl.) jis rašo: "Ką Kristus su pranašais prieš savo atėjimą ir su savo šventaisiais po savo mirties paliko Bažnyčiai kaip testamentą, pasiliks amžinai visos žmonijos kartoms. Kristaus sukurtoji Bažnyčia yra labai sėkminga institucija, kuri visuomet pasiliks neišsemiamos malonės ir šviesos šaltiniu". Šviesa yra nuolatinis Dievo prigimties apsisireiškimas ir tikrasis žmogaus tikslas čia ir po mirties. Malonė yra tikrasis Dievo įkvėpimas ir gilus bendravimas su Dievu, kad taptume vis labiau ir labiau į Jį panašūs. Tai yra Toynbee mintys apie krikščioniškąją civilizaciją, kuriai atsiveria naujos ir neišsemiamos pažangos galimybės. Jis sako, kad Bažnyčia turi galią visados atsinaujinti ir atjaunėti iš savęs, tad nereikia, kad ateitų koks nors reformatorius iš šalies.

Toynbee labai vertina vienuolynus, kurie rūpinasi ne tik religiniais dalykais, bet visuomet mokė žmones žemę dirbti, javus bei vaismedžius kultivuoti ir gyvulius auginti. Užtat ir tikrieji Amerikos kolonizatoriai buvę ne Ispanijos kareiviai, bet pranciškonai. Jis labai brangina vienuolinį gyvenimą ir savęs išsižadėjimą, kuris labai padeda civilizacijai. Didžiausias civilizacijos kenkėjas yra egoizmas.

Toynbee mato skirtumą tarp katalikybės ir protestantizmo. Katalikų Bažnyčia pasiliko visuotinė, nepasidavė jokiai pasaulinei valdžiai panaudoti savęs politiniams tikslams, o protestantiškosios sektos tapo krašto valdžios religinėmis įstaigomis.

Zenta Tenisonaitė

MOTINAI

Tu buvai pati
gražiausia daina,
kurią girdėjau —
kai vaikas buvau.
Tu buvai man saulė,
šiltesnė už saulę.
Tu buvai man pats
šilčiausias saulės spindulys.
Tu buvai man graži.
Tu buvai man pasaka —
Iš visų pasakų
pati gražiausia.

SAULĖ

Saulė atgaivins man širdį.
Vanduo ir žemė kukuoja
kartu su gegute miške
ir nerimsta iki aušros.
Aš praversiu užuolaidas
ir lauksiu rytmečio,
svaigdama žemės kvapo kerais.

LYJANT

Šventas lietus, kuriuo
Dievas laimina žemę.
Žolė bematant sugers
gyvą išganyto suriką
ir ims žydėti žaliai —
kaip naujagimė,
laukdama motinos.

PER DANGŲ

Per dangų prabėga
sparnuotas nerimo žirgas
ir skelia žaibus.
Neliesk rankomis saulės!
Neliesk mano sielos sapnu!
Nes palytėjus —
drebės dangus, ir
dargana diena užgims
be ašarų rytojui.

KARTAIS

Kartais tamsa gali žydėti
mėlyno aksomo žiedais
ar žibėti mėlynai,
kaip brangusis akmuo.
Kartais gali uždusti,
kaip tankmės tyla.
Kartais tamsa svaresnė,
negu antkapio akmuo.

MINTIS DIALEKTINIAME ŽAISME (VI)

(Filosofijos sampratos raida)

FELIKSAS JUCEVIČIUS

6. IŠMINTIS IR BŪTIS

Filosofija reiškia pažodžiui išminties meilę, bet ji įžengė į gyvenimą kaip būties mokslas. Ką turi bendro būtis su išmintimi? Koks ryšys tarp būties pažinimo ir išminties ieškojimo? Kas yra susipažinęs su žydų tradicija, tas žino, kad išmintis siejasi su Dievo pažinimu. Tikroji išmintis ateina iš Dievo, nes Jis duoda žmogui širdį, kuri pajėgia gerį atskirti nuo blogio. Žmogus yra linkęs savo jėgomis įsigyti gerio ir blogio pažinimą ir tuo pačiu pasidaryti išminčiumi. Šis kelias atrodė Izraelio vaikams klaidingas, nes jis veda ne į išmintį, o į puikybę. Tikroji išmintis glūdi Dievo baimėje, ir išmintingas yra tas, kuris Jam paklusniai tarnauja. Šitoji išminties samprata yra religinio pobūdžio. Jai pradžią davė pranašai ir maldingi poetai, kuriems, kaip visiems semitams, filosofinis galvojimas buvo svetimas. Kitaip su graikais. Pranašų Dievas buvo jiems nežinomas. Nepažįstamas ir apreiškimas. Todėl nenuostabu, kad jie suprato išmintį kitaip. Graikams išminties ieškojimas turi spekuliatyvinį pobūdį. Jis siejasi su būties pažinimu. Bet nebūtų galima sakyti, kad graikų išminties ieškojimas būtų visai svetimas religinei minčiai. Kaip matysime, parmenidiškoji būties samprata nuskamba kaip teologija, ir šis skambesys įgauna dar intensyvesnį toną Platono ir Aristotelio filosofijoje. Nei platoniškoji būtis, kuri yra gėris, nei aristotelinė būtis, kuri yra pirmasis judintojas, nėra Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas, bet jų būties sampratos slepia gilių teologinių įžvalgų. Jie surado būties sklaidoje aukščiausios dievybės idėją. Todėl skirtumas tarp Izraelio išminties ir Graikijos išminties yra tas, kuris yra tarp apreiškimosios teologijos ir natūraliosios teologijos.

Būties metafizikoje turi savo šaknis ir graikiškoji žmogaus samprata. Būties idėjos fone iškyla žmogaus vizija ir yra visraktis visoms žmogiškosioms problemoms spręsti.

Iš vienos pusės, žmogus gali laisvai apsispręsti ir nevaržomas elgtis. Jis gali ir privalo kritiškai išegzaminuoti viską, ką jis sutinka, ir kaip jam protas sako, jis turi tvarkyti savo gyvenimą. Iš kitos pusės, jis yra įjautas į visatos audinį, ir tai savaime apvaržo jo autonomiją. Nors ne visada tai įgauna prievartos formą, bet vis tiek tai apsprendžia jo gyvenimą. Todėl autonomija ir suvaržymas yra esminiai žmogaus prigimties elementai, ir tai mes turime nepamiršti, kai ieškome įspėti žmogaus mįslę. Žmogų galime suprasti tik būties audinio visumoje. Žydų gyvenimą dominavo Dievo baimė, o graikų gyvenimą — likimo baimė.

Kai kurie graikų išminčiai nujautė, kad žmogaus gyvenimą veikia ir dievybė. Jo prigimtis yra taip surėdyta, jog ji lieka atvira anapus įtakai. Kartais *teopneustia*, t.y. dieviškoji inspiracija, išmuša jį iš įprastinių mąstymo vėžių, kartais *entousiasmos*, t.y. dieviškasis sugriebimas, padaro jį žaislu. Bet laisvės bei autonomijos praradimas kompensuojamas nuostabia įžvalga į būties gelmes. Kaip matome, būties metafizinėje sklaidoje graikų išminčiai atranda dievybės pėdsakus ir išvysta žmogaus sėpingą struktūrą. Štai kodėl būties pažinimas yra išminties ieškojimas. Galime net sakyti, kad būties pažinimas savo vidine logika yra išminties ieškojimas.

Graikiškoji išminties samprata yra labai artima *tao* tradicijai.¹ Kinietiškoji išmintis yra susieta su *tao metafizika*. *Tao* — tai galutinė tikrovė to, kas tikrai yra. Kartais tai reiškia tvarka pagrįstą universą, ir taoistinės išminties idealas yra laikytis visatos tvarkos. Kartais *tao* panašus į pavojingą, verpetų pilną, srovę, tekančią per erdvės ir laiko kontinentus, ir taoistinis idealas šiuo atveju yra prisitaikyti prie tos verpetų srovės. Štai kodėl Kinijos išminčiai ragina žmogų ieškoti gamtos draugystės. Kas jaučiasi laimingas gamtoje, tas bus laimingas

gyvenime. Taoistinė metafizika yra aukščiausia išminties mokykla, nes moko žmogų įsilieti į kosminę tvarką. Jei graikams išmintis reiškia būties pažinimą, tai kinams *tao* pažinimą, bet kaip būtis, tai ir *tao* yra ne kas kita, kaip galutinė tikrovė. Todėl skirtumas tarp graikiškosios išminties ir kinietiškosios išminties yra ne dalykų, o tik terminų skirtumas.

7. PARMENIDAS

Kad būtis yra filosofinio pažinimo objektas, tai Parmenido geniali mintis. Jis yra iš graikų filosofų pirmutinis, kuris ėjo nuo matomojo prie nematomojo. Iš Aristotelio sužinojome, kad nuo pat pradžios graikų filosofinė mintis ieškojo atsakymų į klausimus: kas yra tikrovė? iš kokios medžiagos padarytas gamtinis pasaulis? ar jis sudėtas iš daugelio elementų, ar vieno? Tales laikė vandenį gamtinio pasaulio pagrindine medžiaga, ir ši substancija, pilna judesio ir gyvybės, pripildė pasaulį lyg dievais. Anaksimenas pasisakė už orą. Heraklitui "amžinai gyvoji ugnis" buvo pagrindinis elementas. Savo atsakymu išsiskyrė Parmenidas. Jis nurodė būtį kaip visos gamtinės tikrovės pagrindą.² Tai nauja ir įdomi mintis. Ne taip lengva įsivaizduoti, kad oras ir ugnis yra vanduo ar vanduo yra oras ir ugnis. Bet lengva suprasti, kad visi šie elementai turi vieną bendrą savybę — jie yra, t.y. būtis yra jų visų bendras apmatas. Todėl iš kokių medžiaginių elementų bebūtų padarytas pasaulis, jo tikrovės neužginčijamu pagrindu turi būti laikoma būtis. Parmenido atsakymas turėjo lemiančios reikšmės filosofijos raidai. Jis pakreipė filosofines diskusijas nuo *physis* į *meta-physis*, t.y. nuo pojūtinio pasaulio į gryniosios minties pasaulį, nuo matomojo į nematomąjį. Su pagrindu Parmenidas laikomas metafizikos pradininku.

Parmenidas išdėstė savo filosofines pažiūras poemoje, kuri išliko tik fragmentuose. Jo būties samprata remiasi dviem principais: "būtis yra ir negali nebūti" ir "nebūtis nėra".³ Abu principai išreiškia dialektinį judesį, kuris yra jiems imanentinis. Bet iškyla klausimas: ar šioji dialektika yra ontologinės, ar loginės prigimties? Ar čia tu-

rime reikalo su esančiojo ir *nesančiojo* dialektika, ar tik su minties dialektika apie esantįjį ir nesantįjį? Su būtimi nėra sunkumo. Kiekvieną kartą, kai mes susiduriame su būtimi kaip esančiaja, mes paliečiame jos ontologinį aspektą. Esančioji būtis yra iš tikrųjų vienintelis ir nuolatinis šaltinis, kur gaivinas ontologija. O kaip su nebūtimi? Nelengva atsakyti. Nebūtis reiškia tik būties nebuvimą. Jos sinonimas yra niekas. Teigti nebūtį ar nieką — tai visiškai paneigti būtį arba esantįjį. Pagal scholastikų niekad nenuginčytą logikos mokslą, būties neigimas, kaip neigimas apskritai, yra proto specifinis veiksnys. Nebūtis yra būties neigimas, ir todėl ji tėra tik mąstymo forma. O tai reiškia, kad nebūtis yra savotiškas proto kūrinys. Štai kodėl Kantas, kaip ir scholastikai prieš jį, nebūtį laiko *ens rationis*. Tai mąstymo formai priklauso akumas ir tamsumas, nes jie nėra dalykai savyje, o tik dalykų paneigimas, kaip antai regėjimo ir šviesos. Kaip visoms minties būtybėms, taip ir nebūčiai negalime duoti apibrėžtinių. Štai kodėl jos negalime suvokti nei Aristotelio, nei Kanto kategorijomis.

Nebūties klausimas yra protaujančio žmogaus kūrinys. Ji gimsta minties judesio dialektikoje, kuri apima teigimą ir neigimą. Kiekvienas teigimas netiesiogiai ką nors neigia, kaip kiekvienas neigimas ką nors teigia. Ar teigdami būtį, mes neneigiame nebūties, o teigdami nebūtį, ar neteigiame būties? Nebūtis būtų tarytum būties mąstyme paliktas šešėlis. Štai kodėl kai kas ją vadina būties loginiu šešėliu. Ar ji nėra kartu ir ontologinis šešėlis? Tai skandalingas klausimas, nes jis prieštarauja tapatybės principui, kuris reikalauja, kad kiekviena būtybė būtų viena ir ta pati, t.y. apibrėžtas dalykas. To principo negalime pritaikyti nebūčiai, nes jos nėra. O vis dėlto nebūtis neišvengia ontologinės užuominos, kai keliame klausimą, kas buvo, kai nieko nebuvo. Šiuo atveju mes turime reikalo nebe su minties dialektika apie esimą ar nesimą, o su esimu ir nešimu apskritai. Antikinėje filosofijoje šis klausimas buvo beprasmis, nes jis ignoravo pasaulio kūrimą. Kitaip su

krikščioniškąją filosofiją, kuriai pasaulio tvėrimas yra tiesa. Kaip suvokti būties atsiradimą nebūtyje? Ar nebūtį prieš būtį? Jei, žiūrint iš loginio taško, nebūtis yra tik neigimas to, kas yra, t.y. mąstymo aktas, tai, žiūrint iš ontologinio taško, nebūtis yra begalinė tuštuma, nebuvimo gelmė, absoliutus būties išnykimas. Čia eina reikalas apie nebūtį už minties ir už būties. Kai mūsų mintis atsiriboja nuo būties, tai ji atsiduria prieš nebūties idėją, o kai pati būtis išnyksta, tai kas tuomet lieka? Nebūties gelmės. Bet kalbėti apie nebūties gelmes – tai kalbėti mitais. Metaforų kalba, kaip jau sakiau, yra mitų kalba. Būties ir nebūties dialektikoje žmogiškoji mintis prieina savo ribą, kurios jokia logika ir jokia dialektika neįstengia peržengti. Ar tai nereikia, kad būties ribos yra kartu ir minties ribos, ir kad mintis yra iš tikrųjų būtis, kuri nebegali peržengti savo esimo ribos?

Nebūtimi gyvai domisi ir naujųjų amžių filosofija. Descarto radikalio abejojimo išeities taškas yra nebūties galimybės prielaida. Kai savo samprotavimuose apie prigimtį ir malonę Leibnisas pereina iš fizikos į metafiziką, tai jo pirmutinis klausimas yra: *Pourquoi il y a plus tôt quelque chose que rien?*⁴ Baigęs transcendentalinę analitiką, Kantas sustoja prie nieko sąvokos. Hegelio logika prasideda būties ir nebūties dialektika. Jam grynoji būtis ir grynoji nebūtis yra vienas ir tas pats dalykas, nes jos abi yra abstrakčios sąvokos arba visuotinės be apibrėžtinių. Stokodamos apibrėžtos konkretybės, jos tėra tik minties kūriniai. Savaip nebūties klausimą kelia Heideggeris. Pagal jį, tradicinė metafizika nuo Platono ir Aristotelio laikų nagrinėja esantįjį kaip esantįjį – *ens in quantum ens*. Ši metafizika esanti teisingai vadinama *onto-logia*, nes ji esanti iš tikrųjų tik kalba apie būtį. Todėl ji turi būti pakeista. Tradicinės ontologijos pagrindinis nusikaltimas – tai ignoravimas Leibnico klausimo antrosios dalies: kodėl esantysis, o ne niekas? Kai kam nebūties klausimas gali atrodyti nesuprantamas, bet tai vienintelis kelias į metafiziką ir štai kodėl: "Niekas nėra nei ob-

jektas, nei esantysis apskritai. Niekas neiškyla nei dėl savęs, nei dėl šalia esančiojo, kuriam lygiai priklauso. Niekas įgalina apsisireikšti žmogiškajam buvimui. Niekas ne esančiojo antisąvoka, o priklauso jo esmei. Esančiojo būtyje sunaikinamas niekas".⁶

Bet grįžkime prie Parmenido. Jam būtis yra nesutvėrta ir nesunaikinama. Nereikia ieškoti nė jos kilmės. Ji negalėjo gimti iš būties, nes tuomet būtų egzistavusi prieš savo buvimą. Nei jos gimdytoja yra nebūtis, nes ji neegzistuoja. Jei būtis negimė, tai ji ir nepranyks, nes mirtis prileidžia gimimą. Todėl būtis yra be praeities ir ateities. Ji – tai amžinoji dabartis, o gal belaidė amžinybė. Ji nėra daugybė, nes daugybė prileidžia padalą, o pastaroji nebūtį. Kadangi nėra nebūties, tai nėra padalos, nėra nei daugybės. Būtis – tai visumos pilnatvė. Parmenidiškoji būtis be judesio, nes judėjimas reikalauja tuščios erdvės. O tuščia erdvė – tai nebūtis. Štai kodėl būtis negali judėti. Bet būtis, be judesio ir be dalių, turi ribą, nes be jos ji stokatų atbaigtinumo.

Būties ir nebūties dialektikoje susiduriame taip pat su pažinimo klausimu. Parmenidui aišku, kad nebūtis yra už pažinimo ribų, nes jos pasiekti negali mintis ir žodis. Visai kitaip su būtimi. Ji tarytum susilieja su būtimi. Štai jo garsioji tezė: *"Būti ir mąstyti yra tas pats dalykas"*. (5 frag.) Kaip tai suprasti? Kad minties objektas yra būtis ar kad būtis yra galutinėje analizėje mintis? Kitaip sakant, ar šią Parmenido tezę reikia aiškinti realistine, ar idealistine prasme? Jei teigia, jog tik tai, kas yra, t.y. esantysis, gali būti minties objektas, tai galime jį laikyti realizmo bei empirizmo pirmtaku. Tik tai gali būti pažinimo objektas, ką mes galime suvokti būties kategorijomis. Kad pažinimo objektas yra būtis, tai visad skelbė filosofija. Tačiau yra galima idealistinė interpretacija – tai, ką vadiname būtimi, yra iš tikrųjų mintis. Šiuo atveju parmenidiškoji tezė slėptų savyje podeskartiškojo subjektyvizmo bei hegeliškojo idealizmo daigus.

Parmenido teigiamoji būties ir minties tolygybė randa atgarsį Descarto *cogito, ergo sum* dialektikoje, kur pažinimo išeities

PRASMINGI GYVENIMO ĮVAIRUMAI

JUOZAS PRUNSKIS

Kasdienėje spaudoje skaitytojai yra iki persisotinimo maitinami įvairiais kriminaliniais įvykiais. Tačiau yra žurnalas, "Guideposts", kuris savo puslapius pašvenčia įvykiams, surištiems su gėriu, heroizmu, religiniais išgyvenimais. Su kai kuriais čia skelbiamais faktais norėtusi skaitytojus supažindinti.

JAUNU APAŠTALŲ ŽYGIS Į RUSIJĄ

Europoje susidarė grupė jaunų krikščionių, iš viso penkiasdešimt, kurie išsinuomavo penkis nedidelius autobusiukus pakeičiauti. Pavažinęję po Europą, jie gavo leidimą pasukti ir į Sovietų Sąjungą. Tai buvo 1973 m. bal. 29 d. Jie turėjo slaptą tikslą — skleisti tarp Rusijos žmonių religinę mintį, Šv. Rašto knygas. Jiems rusai priskyrė du gidus, ir taip jie pasiekė Leningradą, o paskui gegužės pirmą dieną rengėsi įvažiuoti į Maskvą su savo slaptais užmojais. Nors jie turėjo vizas į Maskvą, bet juos sulaikė. Matyt, rusams kilo įtarimas, kad tą dieną į Maskvą jų neleido. Sulaikė viename Kalinino viešbuty.

Jaunuoliai nusprendė anksti rytą ištrūkti iš palydovų ir nukeliauti vieni į raudonųjų

sostinę. Jie net pasirengė religinei demonstracijai. Iškirpo iš popieriaus kryžius ir rusų kalba užrašė stambiomis raidėmis: "Kristus kėlės". Gera kalbos nemokėdami, savo šūkiams knisosi po anglų-rusų žodyną.

Ketvirtą valandą ryto išvyko. Privažiavo pirmą tikrinimo punktą, bet taip anksti ten nieko nebuvo, ir jie džiaugdamiesi patraukė toliau, žinodami, kad beliko tik apie 70 mylių iki Maskvos. Kiek pavažiavę, pamatė, kad sukvežimis užblokavęs jų kelią ir aplinkui gausu policijos. Jie parodė vizą — leidimą į Maskvą. Sargybiniai tik kratė galvas. Jaunuoliai tyliai meldėsi. Matydami, kad negalės prasilaužti, jie iškėlė savo plakatus ir visais plaučiais pradėjo giedoti religines giesmes. Pamatė, kaip kai kurių policininkų akys prispildė ašaromis ir jie nusigriebė. Sulaikyti jie ilgai giedojo, kalbėjo sargybiniams apie Dievą, aiškindami, kad Dievas juos myli. Pravažiuojantiems autobusams ir automobiliams jie rodė savo išrašytus šūkius. Daugelis jiems mojavo rankomis. Viena rusė mergaitė, priglaidusi veidą prie autobuso lango, rodė į savo širdį, pagarbiai lenkdama galvą.

taškas yra mintis, o ne būtis. Kai kas kaip tik todėl atmeta Descarto cogito kaip filosofinę ereziją. Ypač tomistai yra juo nepatenkinti, nes jiems *objectum intellectus est ens*. Bet kas yra mintis galutinėje analizėje, jei ne būtis? Kai Aristotelis suvokė minties judesį kaip būtį apskritai, kaip aukščiausią būtį, tai jis teigė taip pat minties ir būties tapatybę, nors ir kitais žodžiais. Net ir Parmenido metafizika, kuri remiasi šiomis dviem tezėmis — būtis yra, ir būtis — tai būti ir mąstyti, skamba kaip teologija. O gal Parmenido būtis ir yra Dievas? Kaip kas beatsakytų į šį klausimą, kiekvienas turi sutikti, kad parmenidiškosios būties atributais gali puoštis bet kokia dievybė. Apskritai, Parmenido būties samprata pasižymi savo metafiziniu grynumu. Mintis suranda būtį,

o būtyje atsiskleidžia mintis. Kaip viena, taip ir kita yra tikrovės ir kaip tokios yra filosofinių diskusijų objektas.

1. Žiūr. **The Sayings of Lao Tzu**. Tao Te Ching. A new translation by R. B. Blakney, Confucius Publishing Co.; **The Chinese Mind**. Essentials of Chinese Philosophy and Culture. Edited by Charles A. Moore, 1967.
2. **Metafizika**, 983b-987a; Hermann Diels, **min. viet.**, p. 12-165.
3. Hermann Diels, **min. viet.**, p. 147-165.
4. "Kodėl yra labiau kažkas toks, negu niekas?" — G. W. Leibniz, **Vernunftprinzipien der Natur und der Gnade. Monadologie**. Französisch-Deutsch; Felix Meiner Verlag, Hamburg 1960, p. 12.
5. Martin Heidegger, **Was ist Metaphysik?** Siebte Auflage, Frankfurt/a.M., 1955, p. 28.

Pagaliau, apsupti policijos, jie buvo grąžinti atgal į Kaliną, į savo viešbutį, kurį apsupo apie 40 policininkų. Dabar jie bent viešbučio viduj visiems, ką sutikdami, kalbėjo apie Dievą. Viena patarnautoja, apsidairiusi, ar kas nemato, parodė į savo širdį, tardama: "Kristus prisikėlė".

Sekančią dieną jau policija juos lydėjo atgal prie sienos. Prieš išvykstant iš viešbučio, viena Inturisto moteris sušnabždėjo: "Būtų miela jus vėl pamatyti. Mums reikia tokių žmonių, kaip jūs".

Važiuodami jie sveikino praeivius ir mėtė jiems spaudinių, kuriuos tačiau tuojau pagriebė policininkai. Greit policijos buvo suvaryta tirščiau, ir jie jau nebegalėjo dailintis savo tikiybėmis mintimis su Sovietų žmonėmis. Dabar jie kalbėjo apie tikybą savo palydovams. Mergaitė palydovė staugia nutilo, paskiau pratarė: "Žinau, kad esu nusidėjėlė" ir nusigrįžo į sieną. Šiuos išgyvenimus aprašė vienas iš dalyvių — Nick Savoca iš East Durham, N.Y.

TEISININKAS PAJUDĖJO PRIEŠ PORNOGRAFIJĄ

Advokatas Charles H. Keating iš Cincinnati, Ohio, pasakoja, kaip vieną dieną pas jį atėjo susirūpinęs kun. N. Gelin ir pradėjo kalbėti apie žalingą pornografijos įtaką. Advokatas jį paklausė: "Tai kodėl gi bažnyčios čia nesiima priemonių?" Kunigas kreipėsi į jį: "Taigi, esi ir pats Bažnyčios dalis. Kodėl nedarai ko nors?"

Po kiek laiko advokatas susitiko prokurorą, kuris parodė pluoštą pornografinių žurnalų, sakydamas, kad byla bus, bet jų platintojas tikriausiai nebus baustas. Adv. Keating paprašė bylą atidėti vėlesniam laikui, tuo gi tarpu pats kreipėsi į vieną psichologą ir į psichiatrą, siekdamas išgauti jų sprendimą apie tokių spaudinių įtaką. Jų liudijimas buvo: "Toks žurnalas paskatins prie seksualinio iškrypimo, kas gali vesti į prievartavimą ir kitus nusikaltimus". Toks specialistų liudijimas padėjo išgauti teismo sprendimą prieš pornografijos platintoją. Žinia pasklido po visą kraštą. Advokatą Keating pasikvietė kalbėti Clevelando žmo-

nės. Čia jis pareiškė: "Yra įstatymų kovai prieš pornografiją. Tik piliečių pareiga yra budėti, kad būtų verčiama jų laikytis". Tą jo kalbą pagarsino religinė spauda. Daugelis norėjo patarimų. Jis vienas jau nebespėjo atsakyti. Ir taip susibūrė daugiau advokatų, vaistininkų, prekybininkas, bankininkas ir jie sudarė draugiją, siekiančią įstatymais išlaikyti padorumą. Jie ėmė organizuoti prakalbininkus, veikti per spaudą, parūpinti atitinkamus filmus ir siekti, kad įstatymais būtų užgniaužiama žalinga pornografija. Jie teikė teisinius patarimus besimantiems priemonių prieš tuos spekuliantus, kurie iš žmonių silpnųjų nori krauti sau dolerius, pasiekdami žymių laimėjimų.

PO ŠIRDIES ATAKOS

Beisbolo žaidikas John Hiller pasakojasi, kaip jis, profesionalas atletas, tik 27 m. amžiaus, gavo širdies ataką. Jis be galo norėjo grįžti į savo komandą *Detroit Tigers* ir prašė gydytojus, kad jie tą susirgimą laikytų paslapy. Tikėjosi už poros mėnesių grįžti į pavasarinę treniravimąsi. Deja, taip neįvyko. Išgulėjęs tris savaites ligoninėje, buvo pasiūstas į namus ilsėtis. Praslinko ir mėnuo, ir kitas, ir trečias. Vis negalėjo grįžti. Jis buvo be galo susirūpinęs. Jų šeima buvo tik ką pirkusi namą. Kaip dabar ji išmokės, kaip šeimą išlaikys?

Vienu metu jį telefonu pašaukė tėvas, gyvenęs Kanadoje, ir guodė, kad reikalai pagerės. Tėvas buvo gilaus tikėjimo, ir tai paskatino patį Hillerį daugiau paguodos ieškoti religijoje. Bet jo sveikata vis buvo nestipri. Žmonai jis buvo lyg trečias vaikas, kuriuo ji turėjo rūpintis. Kiek sustiprėjęs, jis tapo pardavėju, bet ir tai jį vargino.

Ir vis dėlto nutarė nepasiduoti. Palaikydamas ryšį su gydytoju, ėmė mankštintis. Pirmu kartu pabėgęs 50 jardų, nebeteko jėgų. Tačiau palaipsniui mankštindamasis pasiekė tai, kad galėjo nubėgti 3 mylias. Pamažu atsigavo, ir gydytojai galėjo pareikšti, kad jis jau visai pasveikęs. Komanda jį priėmė jaunių treneriu. Bet jis troško būti žaidiku. Vadovas suminėjo, kad komandai tai būtų nemaža rizika, nes niekas dar po šir-

dies atakos negrižo į žaidikų tarpą. Hilleris pareiškė, kad jis atsisako bet kokių reikalavimų nelaimės atveju. Pradėjo karštai mels-tis, kad Dangus jam padėtų grįžti. Komandos vadovas jį pasiuntė pas širdies specia-listą ir priėmė. Jau 1972 m. jis sėkmingai dalyvavo rungtynėse Čikagoje. 1973 m. jis laikomas savo komandai išgelbėjęs 38 rung-tynes. Savo pasakojime pabrėžia, kad reli-gija jam davusi naujo ryžto ir pasitikėjimo ištverti.

VIENOS AKTORĖS PASIPASAKOJIMAS

Aktorė Julie Harris spaudoje pasipasa-kojo ypatingus savo pergyvenimus. Vaidin-ti ji pradėjo, būdama 14 m. Tada ji mokyk-loje vaidino pagrindinį vaidmenį dramoje "Le Jongleur de Notre Dame" — apie žmo-gutį, kuris nieko kito neturėjo duoti vaike-liui Kristui, kaip tik skirti savo talentą. Tė-vai džiaugėsi jos pasisekimu.

Vėliau, 1950 m., ji buvo pakviesta vai-dinti dramoje "The Member of the Wed-ding", statomoje Broadway teatre ir susilau-kusioje ypatingo pasisekimo. Tada ji turėjo 24 m. amžiaus, dar tik pradėdama savo scenos karjerą. Ji artimai susidraugavo su Ethel Waters, jau pasiekusia žvaigždės garsą.

Vieną naktį Julie jautėsi, kad ji visai blo-gai suvaidino. Persirengimo kambary buvo be galo prislėgta. Priėjo Ethel Waters klaus-dama:

— Kas tau, Julie, ko taip susirūpinusi?

Bet Ethel suprato, kas yra ir, pagriebusi savo mylinčiomis rankomis susirūpinusią draugę, pratarė:

— Tu nori viską pasiekti viena. Tu gi žinai apie Kristų. Paveski tuos sunkumus ir rūpesčius Jam. Jis padės susitvarkyti.

Julie nusišluostė ašaras, jausdama dė-kingumą draugei, o savo širdy galvodama:

— Norėčiau ir aš turėti tokį tikėjimą, kaip ji...

Kitą dieną, jau beveik baigiantis to vai-dinimo dienoms, Ethel vėl paklausė, kaip ji laikosi.

— Ne taip gerai. Sunku, labai sunku...

— Na, ne, — atsiliepė Ethel, paimdama

jos ranką, — Jėzus yra čia. Jeigu nori su-stiprinimo ir atgauti pasitikėjimą, ištiesk savo ranką prašymui...

Aktorei Julie tai kažkaip sužadino pasi-tikėjimą. Ji rašo:

— Kiekvieną kartą, kai mane vijosi bai-mė, aš įsivaizdavau ištiesianti ranką... Pa-laipsniui suvokiau, kad Ethel kalbėjo teisin-gai. Ėmiau jausti, kad yra kažkas, kad, kai tiesiu ranką. Jis paima...

1955 metais jai buvo pasiūlyta vaidinti Joaną d'Arc pagal Jean Anouilh sukurtą dramą, pavadintą "The Lark". Ji pati apie tai pasakoja:

— Iš pradžių aš labai džiaugiausi, gau-dama progą vaidinti paslaptinę mergaitę, kurios pasitikėjimas savo dvasiniu pašauki-mu pakeitė ano laiko istoriją. Bet kai prisi-miniau Sarah Bernhardt, Suibhan McKenna, Uta Hagen, Kathrine Cornell ir kitas nemir-tingąsias, kurios taip puikiai suvaidino, per-sigandau. Kas gi aš esu, kad eičiau jų pė-domis? Juo daugiau galvojau, tuo baisiau mane gąsdino mintis vaidinti šv. Joaną. Ir tada prisiminiau Ethel Waters žodžius: juk aš neturėsiu tai atlikti pati viena. Man te-reikia kreiptis į Viešpatį ir laikytis jo ran-kos, Taip ir padariau. Ir atradau pasitikėji-mą, mane apėmė stiprus tikrumo jausmas, kuris mane lydėjo kiekvienoje scenoje ir te-belydi ir dabar.

NUOTYKIS BIBLIOTEKOJE

Prieš porą metų JAV-se jaunimo konkur-se trečią premiją laimėjo šis Sharon John-son pasipasakojimas apie savo išgyveni-mus. Ji kartą nuėjo į biblioteką. Atėjo kitos dvi mergaitės, pasuko į gretimą kambarėlį, per kurio nesandarias sienas buvo viskas girdėti, ir viena jų ėmė garsiai kalbėti:

— O, ta Sharon Johnson. Ji galvoja apie save, kad ji kažin kas. Matytum, kaip ji žaidžia krepšinį. Baisiai įsivaizduoja, o ji neįstengia nė pataikyti į krepšį...

Ir žinodama, kad Sharon girdi, ji dar su-riko:

— Ei, Sharon! Juk nelengva tau ši pokal-bį ignoruoti! Ar pyksti?

Ir taip nervino tą Sharon ištisas dešimt minučių. Sharon toliau pasakoja:

— Tai buvo sunkiausios dešimt minučių mano gyvenime. Bandžiau ramiai dirbti, bet nelengva susikonscentruoti. Kai biblioteka pilna draugų ir kai girdi tave šmeižiant. Tą mergaitės puolimą priskyriau faktui, kad aš patekau į krepšinio komandą, o ji — ne. Bet tai nepalengvino iškentėti to niekinimo. Viena mergaitė šalia manęs sušnabždėjo: "Jei-gu kas apie mane taip kalbėtų, aš mirčiau iš gėdos".

— Aš galvojau, — pasakojasi toliau Sharon, — kad man lieka dvi išeitys: arba nueiti pas tą mergaitę ir šokti ant jos, arba apleisti biblioteką. Bet tai tik dar labiau paskatintų ją toliau tą patį tęsti. Bandžiau galvoti apie Dievą ir prisiminiau Šv. Rašto žodžius: "Gyvenki taikiai su visais... Švelnus atsakymas malšina įtūžimą, kieti žodžiai kursto pyktį..." Tai sustiprino mane ir padėjo ištverti, iki atėjo laikas grįžti į klasę. Bet buvo taip sunku jausti, kad kai kas tavęs nekenčia.

Dabar ji pradėjo galvoti, ar iš tikrųjų tie kaltinimai turi kokią pagrindą. Suvokė, kad gal tikrai ji kartais nebuvo elgesio aukštumoj. Prisiminė, jog nujautė, kad ta draugė nepateks į komandą, ir gal išorinis elgesys atskleidė vidinę mintį... Ir toliau ji sako:

— Prisiminiau vieną pamokslą, kad dažnai mes esame akli savo klaidoms, kai kiti jas mato aiškiai... Dievas kartais panaudoja kitus atskleisti mūsų silpnumus... Ir staiga man atėjo mintis: kodėl gi nepasakyti to mergaitei, kad Dievas ją panaudojo atskleisti man, kaip aš klydau? Kodėl gi jai nepadėkoti už tai ir nepaprašyti jos atleidimo? Mano blogasis "aš" man sakė: "Tai būtų kvaila", bet mano geroji pusė maldavo: "Viešpatie, jei tokia Tavo valia, duoki man progą tai padaryti".

— Nuėjau vėl į biblioteką baigti savo darbo, — pasakojasi Sharon. — Pirmas žmogus, kurį pamačiau, buvo ta mergaitė. Priėjau prie jos ir, bandydama šypsotis, pratariau: "Galiu pasikalbėti minutėlę?" Ji išpūtė akis ir paklausė:

— Kodėl?

Nusivedžiau ją į kampinį kambarėlį ir pratariau:

— Žiūrėk, aš net nežinau, kaip tai pasakyti, bet aš daug mažiau šią popietę. Mat, aš tikiu Dievą ir manau, kad Jis per tave man parodė kai ką apie mane, ko aš anksčiau nemačiau. Noriu tau padėkoti už pagalbą tai pamatyti. Prašiau Dievą, kad man atleistų, dabar aš prašau atleidimo tave. Tikrai aš tave buvau įžeidusi ir dabar apgailestauju. Atleiski.

Mergaitei taip pat buvo sunku rasti tinkamus žodžius prabilti. Ji priėmė atsiprašymą, pati atsiprašė, sakydama, kad ji tik juokavusi, nenorėjusi manęs įžeisti.

— Būsime draugės?

— Taip, — ji atsakė besišypsodama:

— Dabar aš galėjau toliau tęsti darbą. Beskaitydama savo padarytus klases užrašus, — pasakojasi Sharon, — pamačiau laiškutį, man adresuotą, dedamą ant mano stalo. Pamačiau ir tą mergaitę, beišinančią iš bibliotekos. Laiškutį buvo parašyta:

— Brangioji Sharon, noriu tau padėkoti už tą pasikalbėjimą su manimi bibliotekoje. Tu privertei mane apsigalvoti ir taip pat mane patraukei arčiau Dievo. Noriu tave paprašyti, kai tu vėl kalbėsi į Dievą, paprašyk, kad ir man padėtų daryti tai, kas gera, ir pagelbėtų įstengti geriau su kitais sugyventi. Nuoširdžiai Tavo Jerri Hall.

- Eddie Dowling, vienas žymiausių Broadway aktorių, dainininkas, šokėjas, scenos veikalo kūrėjas, mirė sulaukęs 80 m. amžiaus. Jis buvo katalikas. Palaidotas iš Šv. Judo bažnyčios, Lincoln, R.I.

- Dr. Viktoras Frankl, vienas iš pirmaujančių pasaulio psichiatrų, Šv. Edvardo universiteto, Austin, Tex., apdovanotas Quest medaliu. Tą medalį Šv. Kryžiaus broliai duoda už pasižymėjimą intelektualinėje ir humanitarinėje srityje. Dr. Frankl yra neurologijos ir psichiatrijos profesorius Vienos medicinos mokykloje, Austrijoje.

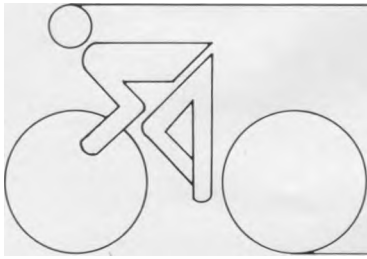
- Frank Sullivan, vienas žymiausių JAV humoristų, mirė sulaukęs 83 m. amžiaus. Palaidotas iš Šv. Petro bažnyčios, Saratoga Springs, N.Y.

Vida Krištolaitytė
Gamta, žmonės ir gėlės

jaunimas

Pabundant savo, kitų ir Dievo tikrovei

*(Mintys, pasakytos Pasaulio lietuvių
jaunimo III kongreso pamaldose Naujųjų
metų dieną Sao Paulo mieste)*

Kęstutis Trimakas

Vienas giliai žmogiškas, Dievui artimas žmogus buvo paklaustas, kas jis. Jis atsakė: "Aš esu pabudęs".

Mes visi žinome, ką reiškia vaikščioti apsimiegojus ar snausti, miegoti ar sapnuoti. Ir žinome, ką reiškia būti pilnai pabudusiam. Vaikščioti apsimiegojus reiškia judėti ir reaguoti tik iš lėto — nepilnai. Snausti reiškia būti užliūliuotam bejausmiškumo. Miegoti — tai visai nieko nejauti: nei savęs, nei kas aplink yra; o sapnuoti — tai jausti klaidingai — tai, ko nėra. Priešingai — būti pabudusiam — tai pilnai suvokti save, kitus ir kas aplink yra.

Pabusti galime kūnu, kai iš miego ar snaudulio atmerkiam akis ir pamatom medžiaginę tikrovę. Betgi pabusti galime ir dvasia, kai dvasia suvokiame tikrovę ir jos prasmę — save, kitus ir Dievą.

Kas kūnu pabunda, kūnu daugiau gyvena. Ir kas dvasia pabunda, daugiau dvasia gyvena ir daugiau rišasi su tuo, kam pabunda. Mūsų paskirtis — daugiau pabusti, daugiau gyventi ir rištis — su savim, kitais ir pačiu Dievu.

PABUSTI SAVO TIKROVEI

Vaikas save jaučia paviršutiniškai ir lėkštai. Pilniau sau pabusti galima tik jaunystėje.

Kai jaunas žmogus kalba apie jaunystę, jis parodo, kaip jis patiria gyvenimą. Toj patirtyt atsispindi ir tai, kiek, ir kaip jis savo tikrovei pabunda.

Pažvelkime į tris jaunimo patirties pavyzdžius (visi trys paimti iš lietuvių išeivių jaunimo poezijos knygos "Tiltai ir tuneliai"; išleido "Ateities" leidykla 1969 m.).

*Ar aš buvau tokia jauna,
tais metais?*

*Sapnai ilgi, pilni degančių spalvų...
mėlynų, geltonų.*

*Mes gėrėm žalią arbatą
iš kristalinių stiklų...
ir valgėm šaltus apelsinus
užmerktom akim.*

**(Marika Kvietkauskaitė, "Jaunystė",
64 psl.)**

Jaunystė pergyvenama kaip sapnas, kaip linksminimasis užmerktom akim. Čia nepabundama, bet apsigauančiai, nors ir saldžiai, tebesapnuojama.

*Eliaarchus Valdovas
iš to džiaugsmo,
atsukęs į mane savo galvą,
kraipo burną*

*ir akis išplėtęs
juokias nesavu balsu
Jaunyste, Budelis tavo tėvas!*

**(Remigijus Bičiūnas, "Also sprach
Eliaarchus", 16 psl.)**

O čia jaunystė jaučiama kaip likimo auka, negalinti nieko padaryti, vedama į pražūtį — kankinė, pralaimėtoja. Ir čia nepabundama savo tikrovei, bet sapnuojamas nelemtas ir baimingas sapnas.

Tik kartais kai kurie — vis aiškiau ir vis dažniau — susiduria su tuo, kas iš tikro yra.

*Paleisti sielą
skrist,
pasiekti saulę,
matyt daugiau, kaip akys mato.
Krist,
giliai į žemę,
dingt ir mirt...
pasiekti dangų,
ar pragarą...
būti tikra meile,
ar neapykanta.
Turėt vieną,
stiprų jausmą - - -
vieną, bet ne kitą.
(Marika Kvietkauskaitė, "Pasirinkimas",
68 psl.)*

Taip saldžių ar nelemtų sapnų beatsikrėtęs, pajuntęs galią ir ją besinaudojantis gyvenimą lenkti gėrio linkme pabunda savo paties tikrovei, save atranda ir kuria.

Savęs neatradęs nieišsko nė kitų: gal tik susapnuoja, kad ieško. Tik save atrandantis suvokia ir savo alkį — alkį kitų žmonių, ir alkį Dievo. Taip pabundantis sau ima busti kitiems ir pačiam Dievui.

PABUSTI KITŲ TIKROVEI

Anatolijaus Kairio dramoje "Palikimas" tarp vieną negaluojančią jaunuolį patikrinusių daktarų ir jo tėvo vyksta toks pokalbis:

Daktaras A: Blogai.

Daktaras B: Labai blogai.

Ponas M: Kas atsitiko?

Daktaras A: Jis keistas...

Daktaras B: Jis visai kitoks...

Ponas M: Jo keistumas yra jo originalumas. Aš ir noriu, kad mano sūnus būtų kitoks.

Daktaras A: Jis neturi prisiminimų...

Daktaras B: Jis neturi ryšio...

Ponas M: Po tiek laiko, po tiek išlaidų, po tiek varginimo mano vienturčio, jūs ateinat pasakyti, kad mano Auksinukas neturi ryšio?

Daktaras A: Jis neskiria savęs nuo kitų daiktų veidrodyje...

Turtuolio lietuvio išeivio Pono M atskirtas nuo savo tautiečių, jo vienturtis sūnus yra praradęs bet kokių ryšių su kitais, prara-

dęs ir save — susirgęs dvasine mažakraujyste.

Tuo pat metu išeivis profesorius, Tauro ir Gabijos dėdė, prieš mirdamas, palieka jiems tai, ką turi: Taurui (pinigų tenorėjui) — didelį knygyną, o Gabijai — užlipintam voke laišką, kurį dėdės potvarkiu, ji galės skaityti tik tada, kai perskaitys visas knygyno knygas (Tauras, slapta tą voką atplėšęs ir teradęs "popiergalį, raudonu rašalu iškrevintą", vėl užklijuoja).

Atvykęs Ponas M sakosi bet kokia kaina norįs įsigyti "iš Mirties krašto" krauju rašytą, profesoriaus turėtą laišką, nes, daktarų tvirtinimu, toks laiškas yra vieninteliai vaistai dvasine mažakraujyste sergančiam jo Auksinukui. Gabija, nujausdama laiško svarbą, už jokių pinigų jo neparduoda.

Auksinukas išprotėja. Ponas M miršta širdies smūgiu. Gabija ir persiorientavęs Tauras ima godžiai skaityti dėdės jiems paliktas knygas.

Tuo veikalu autorius norėjo parodyti tautos ryšių, jos palikimo bei aukos būtinybę dvasiniam gyvastingumui išlaikyti ir puoselėti. Gyvi ryšiai su kitais, su sava tauta — būtini. Be jų susergama dvasine mažakraujyste. Taipogi reikalinga naudotis savos tautos palikimu — raštuose susikaupusia tautos patirtimi bei išmintimi. Išlikti dvasiškai gyvam reikia išgyventi ir tautiečių patiriamas aukas.

Tik vieno dalyko autorius neišvedė teisingai: būtent tai, kad Gabija ir Tauras nepasidalino brangių tautos kankinių krauju parašytu laišku su tuo dvasine mažakraujyste sergančiu pono sūnumi, galvodami, kad jie turi jį sau išsaugoti... Gėriu juk visada galima ir turima dalintis. Ir tautos palikimas yra gėris; juo tad vis galima ir turima dalintis. Yra paradoksiška, bet tikra, kad dalinamas gėris niekad neišsenka.

Gėrio, taigi ir tautos patirties, išminties ir aukų vaisiais dalinimosi pradžia ir glūdi pabudime kitų tikrovei — per ryšį su kitais.

Niekas taip nepažadina kitų tikrovei, kaip pajutimas kitų vargo ir skausmo. O vargo bei skausmo pasitaiko visur: ir mūsų, išeivių, tarpe, ir gyvenamojo krašto žmo-

nėse. Tačiau vargiai kas tiek daug kančios ir skausmo patiria, kaip mūsų tautiečiai už geležinės uždangos. Juk tam ir geležinė uždanga — kad skausmą nuo kitų akių slėptų ir kad kenčiantieji negalėtų nuo priepaudos pabėgti.

Kad ir kaip budriai saugojama geležinė uždanga, pro ją vis dažniau ir vis garsiau ima skverbtis šauksmas. Geležis nebesustabdo jausmo iš anapus. Jį sustabdyti tegali neįautrumas šiapus.

Daugiau kaip prieš dvidešimt metų prasiskverbė pro geležinę sieną Sibiro lietuvaičių maldaknygė...

Suledėjusiomis lūpomis, ašarotomis akimis, nevilties iškankinti, puolame... Kad galėtumėte geriau su mumis jausti, mąstyti ir garbinti Viešpatį, siunčiame šią maldų knygele.

Iš anapus prasiskverbė kvietimas tautos tragedijos dienose kartu jausti ir kartu mels-tis. .. Kiek jis buvo išgirstas šiapus...?

1961 metais prasiveržia pro geležinę uždangą Mykolo Vilties laišakai...

*Kraujas rašo šiuos nebylius laiškus.
Neparašytus laiškus —
iš pamiškių juodų, iš liūnų,
Kraujas iš kalėjimo tortūrų kambarių...
Praziūrime akis į saulėleidį,
Į vakarus...
Tarsi jūsų meilė mums padės...
Ateina tik nepažįstamos bangos,
o smeigiasi širdin tik sopuliai.
Maldoje šaukiamės jums pagalbos.
Tos, kurios mums niekas niekad neatneš.
Tos, kurios mums nei bangos
neatpažįstamos nebeatneša,
Tos, kuriai Jūs laiko nebe surandate.*

Iš anapus prasiveržė pro geležį žodžiai — pilni nusivylimo, net priekaišto, bet dar pilnesnį neišsakyto skatinimo... Kiek jie palietė mus šiapus...?

1972 metais į Vakarus visa srove prasi-mušė Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika: *Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika su-pažindins su dabartine Lietuvos katalikų padėtimi daug skaitytojų tuo atveju, jei ji bus perduodama iš rankų į rankas.*

Iš anapus prasimušė didžiausiam pavo-

jų surinkti ir išspausdinti faktai apie tiki-nčiųjų ir Bažnyčios persekiojimus... Kiek jie prasimuš pro nerangumą šiapus...?

Taip, kitų skausmas labiausiai pabudi-na. .. Ir kitų skausmo šauksmas yra didžiau-siam pavojų būti neišgirstas užmigusių ir sapnuojančių.

PABUSTI DIEVO TIKROVEI

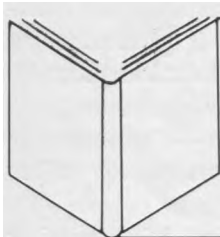
Dievo tikrovėn pabudinti užtenka ir laše-lio, jei pajuntama jame atsispindinti Sau-lė. .. Kraujo ar prakaito lašai stipriau at-spindi saulę... už vandens lašus. Ir Dievu tikėti galima, kitiems apie Jį pakalbant, bet už kalbą daug įtikinamesnė yra auka už Jį. Kas aukojasi dėl Dievo, tam nė kalbėt ne-reikia: ir taip matai, ką jis vertina.

Auka mažai kur tiek žėri, kaip ten, kur ji persekiojimų kaitinama. Kaip Katalikų Bažnyčios Kronika skelbia, aukų už Dievą apstu okupuotoj Lietuvoj.

Kun. Zdebskis ruošė vaikus prie išpažin-ties ir pirmosios Komunijos. Buvo sugautas. Teisme nesigynė: Dievas įsakė mokyti ki-tus Jo mokslo. Reikia Jo labiau klausyti ne-gu žmonių. Buvo nubautas kalėjimu. Taip vertino Dievo valią, kad nebijojo dėl Jo kalėti!

Vytautas Lažinskas pastatė kryžių prie savo namų. Už tai ateistinė valdžia niekšiškai norėjo jį sukompromituoti. Teismo psi-chiatrinė komisija neva nustatė, kad jis turi "sistematuotas religinio turinio klaidėjimo idėjas". Jį sveiką — už tikėjimo išpažinimą — pasiuntė į beprotnamį. Šis vyras taip vertino Dievo ženklą, kad nebojo būti iš-juoktas — bepročiu palaikytas!

Romas Kalanta, jaunuolis, kuriam buvo daromi sunkumai užbaigti mokslus, nes jis drįsdavo pasakyti, ką jis tikrai galvojo — tarp kita ko, kad nori tapti kunigu... Norė-jo tapti Mišių aukotoju, o tapo ugnį savęs aukotoju... Gyvai pabudęs — pabudęs sa-vo, kitų — tautos ir Dievo tikrovei. Apsi-sprendęs susideginti, lapely parašė savo mergaitei: "Aš kitaip negalėjau". Negalėjęs kitaip — ne kieno verčiamas, bet pilnai vi-diniai apsisprendęs tapti auka... Ne mie-godamas, ne sapnuodamas, bet pilnai pa-

Vienos knygos giminias

Nijolė Jankutė

Su naujausia knyga J. Kraliauskas paliko pamiltą Mindaugo gadynę ir įžengė 16-tan amžium. Autorių traukia didieji mūsų istorijos vyrai, o kas gi didesnis ir geros plunksnos vertesnis to meto Lietuvoj, kaip Martynas Mažvydas?

Ir štai stovime prieš jį — lietuviškojo rašto pradininką. Koks jis buvo iš tikrųjų? Narsus, energingas, imponantiškas? Papras-

tas? Koks buvo jo asmeniškasis gyvenimas? Literatūros vadovėliai lakoniškai sako: "Apie M. Mažvydą žinių nedaug tėra išlikę. Jo gimimo data ir vieta visai nežinoma. Lotyniškai jis pasirašinėdavo Martinus Mosvidius..." Iš šimtmečių perspektyvos sunku beįžiūrėti veidus, pasvert faktus. Net ir "Catechizmusas Prasty Szadei" nepasiekiami istorinio romano autoriui pavartyti.

budęs savo apsisprendimo galiai, savo paties tikrovei... Jau degdamas, atskubėjusiems į pagalbą jis šaukė: "Negelbėkit manęs, aš žūnu už Lietuvos laisvę". Nors jaunas, bet giliai suvokęs, kaip tauta prievartaujama pavergėjų, kad pasirinko tokį aukos kelią dėl tautiečių tautinės-religinės laisvės. Iki tokio laipsnio pabudęs kitiems... O savo ankstyvesnių piešinių jau kurį laiką jis buvo nurodęs savo pasirinktą kelią. Piešiny buvo vaizduojamas aukštas jaunuolis ilgais plaukais (kaip jis pats), iškėlęs akis ir rankas į viršų, liepsnose po kryžium. Krikščioniška auka ir jo paties pasirinkta auka sugretinama... Taip vertinęs Dievą, jog nepabojų liepsnų, kad tik kiti nebūtų verčiami trauktis nuo Jo, bet galėtų laisvai Jį išpažinti...

Kun. Zdebskis... Vytautas Lažinskas... Romas Kalanta... Ir visa eilė kitų... Pabudę Dievo tikrovei, budina mus savo auka. Jų prakaito, skausmo, kraujo lašuose spindi saulė. Pats Dievas Jam pabudusiais budina mus...

Kam mes dabar Kongrese ir po jo užsimeiname apie pabudimą? Kodėl mes šiuo

metu svarstome reikalą suvokti savo, kitų ir Dievo tikrovę?

Esame žmonės. Kur bebūname, visada mums yra proga daugiau pabusti, bet ir pavojus snausti ir sapnuoti. Kai kurios aplinkybės sudaro didesnes progas, bet ir klampesnius pavojus. Viena tokių didžiųjų aplinkybių — tai pats Kongresas ir pokongresinis laikas, kada esame ir pasijuntame esą kartu. Tada jausmai įkaitę... Pakili nuotauka — dviašmenis kardas: ir galimybė, ir pavojus... Galimybė, padedanti mums atidaryti vartus į gelmes... Pavojus, užliūliuojąs snauduliu ir sapnais...

Į Kongresą suvažiavome iš viso pasaulio ryžtis: suglausti gretas, ugdytis lietuviškoj dvasioj, padėti tautiečiams tėvynę jų laisvinimosi kovoj. Šiam ryžtui niekas tiek nepadės, kiek išsivadavimas iš sapnų bei snaudulio ir pabudimas tikrovei: pabudimas savo tikrovei, apsisprendžiant už gerį; pabudimas kitų — ypač kenčiančių tautiečių — tikrovei; pagaliau pabudimas tikrovei paties Dievo — tos didžiosios visa įprasminančios Vertybės, kurią labiausiai vertiną tautiečiai okupuotoj Lietuvoj įkvepia ir mus Jo vardan ryžtis, rištis ir aukotis.

Bet J. Kraliausko neatbaidė šaltinių stoka nuo dar lietuviškoj beletristikoj nebandyto literatūrinio portreto kūrybos. Su charakteringu atsidėjimu, kruopštumu ir kantrybe autorius surankiojo negausius istorinius faktus ir tartum archeologas iš atkastų nuotrupų sudėliojo ne tik įdomų Mažvydo portretą, bet ir spalvingą foną — 16-tojo šimtmečio Vilnių, kunkuliuojantį religiniais, tautiniais konfliktais.

Kaip Kraliauskui pavyko "Martynas Mažvydas Vilniuje" — imkit ir skaitykit. O skaityti verta. Šis romanas ne istorijos vadovėlio sausra, bet gyvo, tikro žmogaus gyvenimo iškarpa karčiame religinių-tautinių aspiracijų sandūryje.

Kraliausko Mažvydas — mokslo pelė. Knygos jo geriausios draugės ne posakyje, bet gyvenime. Raštai Mažvydui — baltoji magija, atrakinanti žmogaus dvasią idėjoms, polėkiams, siekimams. Scripta manet — kas parašyta — pasilieka, tai vienišų Mažvydo dūmojimų mintis. Gal būt, didžiaime savo kuklume jis negalvojo, kad tai, ką parašys, tikrai pasiliks ilgiems amžiams. Kad "Catechizmusas Prasty Szadei" pragyvens ne tik diktatorišką Vilniaus vyskupą bei snobišką jo kuriją, bet duos pradžią ir kryptį būsimai tautos literatūrai.

Kraliausko romanams būdinga paralelė tarp senosios istorijos ir dabarties taip pat ryški ir "M. Mažvydas Vilniuje". Netolerancija, "eretikų" ieškojimas, kalinimas už skirtingą nuomonę vis Kristaus vardu, vis "pro populi bono" ironiškai atliepia šių laikų persekiojimus Lietuvoj "dėl šviesaus socialistinio rytojaus" ir lietuvių neapykantą lietuviui išeivijoj "dėl patriotizmo".

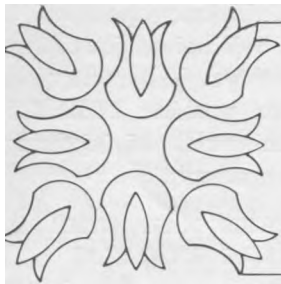
Kaip tas neteisybes išgyvena Mažvydas? Jo laikai jam skyrė širdgėlą su kaupu. 16-tojo amžiaus Vilnius — atšiauri dirva mokslui, konstruktyviai kritikai, ir, žinoma, lietuviybės idėjai. Mažvydo mintis, kad "kiekvienas turi melstis savo kalba" Vilniaus kurijai yra "erezijos navikas ir piktšasys"; (kažkodėl čia prisimena vieni kiti metai iš lietuviškos 20-tojo amžiaus Čikagos. Paralelių istorija?...) O Abraomo Kulviečio pamokslai kedenę nekrikščionišką

Lietuvos kunigijos gyvenimą iššaukia intensyvią "eretikų" medžioklę ir pirmosios humanitarinės krašto kolegijos uždarymą. Žinoma, "pro populi bono". Pažįstamas posakis. Tik šiandien jis skamba — "už žmogaus teises!" Skamba ypač garsiai, tas teises žmogui atimant...

Mažvydas išgyvena visa tai karčiai ir sunkiai. Jis — švelni, tyra siela, o tokios aštriau jaučia ir giliau kenčia. Nuolat Vilniaus kurijos snobų persekiojamas, tardomas, galų gale įkalinamas už savo reformatoriškas pažiūras, Martynas nepalūžta, nežiūrint fizinio trapumo ir būdo švelnumo. Mažvydas — idėjos kankinys. Jis ne revoliucionierius, šaukiantis minias ir sprogsiantis audringu veiksmu, tarytum bomba. Martynas — tylus, bet gilus mąstytojas, ištikimas idėjai ir draugams per tardymus, persekiojimus, kalėjimą. Jis — krikščionis iš meilės ir nuostabiai gryno tikėjimo, koku buvo apdovanoti apaštalai, kai metė tinklus, išgirdę "sek mane!" Jis — plaukikas prieš srovę įteisintų neteisybių, nukrikščionintos krikščionybės, svetimųjų primesto menkavertiškumo. M. Mažvydo metai Vilniuje — užgrūdinimo žaizdras. Neteisingi kaltinimai, reikalavimai atsižadėti draugų ir idėjų, įkalinimas perdegina Mažvydą kaip liepsna plieną, ir tame silpname neimpozantiškame kūne galutinai subręsta didelė dvasia.

Nors romanui baigiantis jau aiškus pirmos liet. knygos greitas gimimas ir jos autorius, tačiau Mažvydo nemeluotas kuklumas net mintyse ilgai neleidžia jam imtis šio darbo: "knygą lietuvių kalba parašys greičiausia kunigas daktaras Abraomas Kulvietis ar Stanislovas Rapolionis. Kas Lietuvoj jiems plunksna prisilygintų?"

Kraliauskas ir šioje knygoje išlaiko laikotarpio autentiškumą. Žygimantas Senasis, Bona Sforca (itališka ragana, anot Mažvydo mokinių), fariziejiškas vyskupas Pawel Holzanski (Alšėniškis), didikai Radvilos, Trakų vaivada Goštautas ir Barbora Radvilaitė Goštautienė, dar nežengusi į karališkus rūmus ir į Lietuvos istoriją. Tai Vilnius — Anno Domini 1542. Su pirkliais ir amatininkais.

**K. DONELAIČIO "METUS" IR
A. BARANAUSKO "ANYKŠČIŲ ŠILELĮ"
GALIMA PASISKAITYTI JAPONIŠKAI**

Lietuvių, o taip ir jų kultūros bei literatūros bičiulis japonas Ikuo Murata pradėjo versti į japonų kalbą lietuvių klasikų. Jis yra Tokijo kolegijos humanitarinių mokslų profesorius. Lietuvių kalbą išmoko JAV Ohio universitete. Vėliau lankėsi Lietuvoje ir asmeniškai susipažino su lietuviais, kalbų žinovais. Pats, susižavėjęs Lietuva, jos žmonėmis ir lietuvių literatūra, nori supažindinti ir savo tautiečius su Gintaro kraštu, kuris yra toli nuo Japonijos.

Jis K. Donelaitį vadina renesansiškuoju "universaliu žmogumi". Savo straipsniuose japonus supažindina su lietuvių tautos kilmės bei istorija, kultūrine Rytų Prūsijos raida ir tų laikų visuomeniniais santykiais. Aprašo lietuvių raštijos bruožus, pradedant M. Mažvydu, pateikia geografinių bei terminų žemėlapių.

K. Donelaičio "Pavasario linksmybių" pirmosios 144 eilutės pasirodė viename japonų žurnale jau 1973 m. Jos sukėlė susidomėjimą japonų skaitytojų tarpe, ir tai pastebėjęs Ikuo Murata 1975 m. išverčia "Pavasario linksmybių" likusias 516 eilutes.

su smuklėmis ir bažnyčiom. Svetimųjų apsėstas, pilnas reformacijos nešamo šurmulio; langus į Vakarus bandęs atverti per Abromą Kulvietį, Stanislovą Rapolionį, Martyną Mažvydą...

Knygos veikėjai — ryškūs portretai. Labiau nupiešti, kaip parašyti. Kai kurie neigiamieji gal ir per daug sušaržuoti (kapitulos kanauninkas Stašewskis, kurijos notaras Žebrowskis, Igoris Čartoriškis), bet labai gyvi.

Minoriniuos knygos tonuos šviesiom spalvomis sutvinkčioja drovi Martyno meilė jaunai našlei Renatai Sluškienei. Tai švelni romantika, idealo adoracija — graudžiai malonūs epizodai.

Šiame romane įdomi apuokėlio Pulio simbolika. Samanų spalvos paukštelis Pulikėlis kalėjimo pastogėj už mūro sienos — Martyno draugas, jo slapčiausių svajonių, vienišų monologų išklausytojas, lyg lietu-

viškumo ir reformacijos idėjų slaptas suokalbininkas. Tai lyg ir pačios Lietuvos dvasia — tamsoj už mūro sienų sklindanti virš savo amžinojo miesto Vilniaus, laukdama šviesos — prastų žodžių broliams ir seserims parašytą. Nes .. žodžiai — tai kaip ugnis ir duona. Nes knyga — aukščiau rūmų, dvarų, herbų... Kaip mėnulis aukščiau visų mūrų — aukso ir sidabrėlio pilnatis..." (262-263 psl.)

Užverčiant naują J. Kraliausko romaną, reikia džiaugtis, kad turim šį autorių savo tarpe, nes jo talentas atveria langus ir langelius į nuostabią įdomią Lietuvos praeitį ir jos detales, kurių niekad nerasim lakoniškuose istorijos vadovėliuose.

Juozas Kraliauskas. "Martynas Mažvydas Vilniuje". Premijuotas romanas. Aplankas dail. T. Valiaus. Išleido Liet. Knygos Klubas. Spaudė "Draugo" spaustuvė 1976 m. Kaina nepažymėta.

Tais pačiais metais jis išverčia ir A. Baranauko "Anykščių šilėlį". Vertimus daro iš pirmųjų šaltinių. Versdamas "Anykščių šilėlį", naudojos 1882 m. H. Vėberio išleistu pilnu tarminiu tekstu. Šalia vertimo Ikuo Murata spausdina ir originalų sukirčiuotą tekstą.

Nemokant japonų kalbos, yra sunku įvertinti Ikuo Muratos darbo kokybę.

LIETUVOJE PASIRODĖ PIRMASIS "LIETUVIŠKOSIOS TARYBINĖS ENCIKLOPEDIJOS" TOMAS

Pirmasis tomas turi 640 puslapių – nuo A raidės iki Centrinės Afrikos Respublikos sostinės Bangis pavadinimo. Šiame tome sutelktos žinios apie Ameriką, Aziją, Afriką, Australiją, apie tarybines Armėnijos, Azerbaidžano ir Baltarusijos respublikas. Baltarusijai skirta beveik 14 puslapių ir atspaus-ta 30 nuotraukų bei žemėlapių. Šiame tome yra 6 tūkstančiai straipsnių ir 1600 nuotraukų. Šiuos straipsnius parašė apie 800 autorių, kuriems talkininkavo 430 mokslo patarėjų. Ruošti knygą daug padėjo kitų tarybinių respublikų enciklopedijų leidėjai. Šios enciklopedijos leidimą tvarko 50 žmonių nuolatinė mokslinė taryba. Enciklopedija spausdinama daugiaspalviu ofsetu. Šiuo spausdinimo būdu pasirodo tik antrasis spausdinys visoje Tarybų Sąjungoje. Popierius "Lietuviškajai tarybinei enciklopedijai" gaminamas Kaune, J. Janonio popieriaus įmonėje.

Nusiskundžiama, kad popieriaus kokybė neatitinka daugiaspalviui spausdinimui visų reikalavimų. Dėl šių priežasčių spausdinimas užsitęsė ir įrišta tik 25 tūkstančiai knygų, po penkis tūkstančius per mėnesį. Pirmosios knygos buvo labai greit išpirtos, ir jų pritrūko prenumeratoriams. Ateityje, pašalinus visus sunkumus, žadama spausdinti po 20 tūkstančių knygų per mėnesį.

PIRMASIS PAVASARIO RENGINYS VILNIAUS KALNELIUOSE

Gegužės 9 d. Vilniaus kalneliuose buvo atšvęsta Pergalės diena. Dalyvavo daugiau kaip 70 šokių grupių, 28 pučiamieji orkestrai ir apie du tūkstančiai dalyvių. Tarp jų buvo

pirmą kartą išėję į viešumą spaliukai ir visą gyvenimą šokantieji bei grojantieji su patirtimi vyrai ir moterys. Visi rodė savo meną. Vilniaus miestui paskirta LTSR Kultūros ministerijos premija už kultūrinį darbą ir meninių paminklų apsaugą.

AŠTUONIASDEŠIMTMETIS KAIP GIMĖ KOMPOZITORIUS DOMAS ANDRULIS

Lietuvių tautinei muzikinei kultūrai kelti ir skleisti ją įvairiuose Lietuvos kampeliuose Domas Andrulis paaugojo visą savo gyvenimą. Dėstė muziką įvairiose mokyklose, vadovavo chorams ir užrašinėjo prastų žmonių dainas bei jų melodijas. Dėstydamas muziką Žagarės dvimečiuose muzikos kursuose, jis suburia gana pajėgų chorą, su kuriuo dalyvauja pirmoje dainų šventėje. Besimokydamas Klaipėdos muzikos mokykloje, drauge su muz. J. Žilevičium, paruošė ir išleido muzikos teorijos pagrindų vadovėlį "Jaunasis dainininkas". Mokytojaudamas Telšiuose, jis surengė tris dainų šventes. Pirmaisiais pokario metais D. Andrulis paskiriamas Vilniaus dešimtmetės muzikos mokyklos direktorium. 1953 m. apsigyvena Šiauliuose, kuriuose 1973 m. spalio 3 d. miršta. Jo sukauptas muzikinis palikimas perkeltas į LTSR Centrinę valstybinę literatūros ir meno archyvą.

GIEDRĖ KAUKAITĖ – GARSĖJANTI OPEROS SOLISTĖ

Balandžio 13 d. Kremliaus suvažiavimų rūmuose Guno operoje "Fauste" LTSR nusi-pelniusi artistė Giedrė Kaukaitė atliko Margaritos vaidmenį. Jos gabumai buvo pastebėti, atliekant oratorijos soprano partiją F. Handelio "Jude Makabiejuje", Maskvos Didžiajame teatre. Tąsyk oratorijos soprano partijos atlikėja G. Kaukaitė buvo Didžiojo Maskvos teatro vyriausiojo dirigento pasveikinta ir pakviesta dainuoti Didžiajame Maskvos teatre. Teatro vyriausias dirigentas pasakė, kad tai didelės muzikinės kultūros menininkė, apdovanota visų operos dainininkei reikalingų duomenų deriniu: puikiu balsu, vaidyba ir scenine išvaizda.

Džiugu, kad lietuvė dainininkė Giedrė Kaukaitė pripažinta Maskvos Didžiojo teat-

ro. Šiame teatre Lietuvos menui garbingai atstovavo Kipras Petrauskas, A. Staskevičiūtė, A. Kučingis, V. Noreika ir E. Kaniava.

VILNIUJE VIEŠI ČIGONŲ TEATRAS "ROMEN"

Pirmasis pasaulyje čigonų teatras buvo įsteigtas 1931 m. Maskvoje. Ši neįprastą vaidintojų vienetą globojo Maskvos Dailės teatras. Šis teatras savo vaidinimams turinį ėmė iš čigonų žodinės kūrybos. Per 45 darbo metus teatre pasikeitė trys vaidmenų atlikėjų kartos. Vilniečiai turės progos pamatyti jų pagrindinius vaidinimus: čigonų komediją "Keturi jaunikiai", muzikinę dramą "Karštas kraujas", čigonų baladę "Protėvių įstatymas" ir koncertą "Čigonų melodijos".

MIRĖ OPEROS IR BALETO TEATRO SOLISTAS VALENTINAS ADAMKEVIČIUS

Per trisdešimt metų dirbdamas Lietuvos operoje, jis sukūrė daugiau kaip 60 operinių veikėjų. Būdamas didelio darbštumo ir turėdamas ryžtingą vidinį įsitikinimą į savo pasiruošimą pragyvenimo šaltiniui, jis iškišo į pirmąsias Lietuvos respublikos solistų eiles. Jo savybių visumą išugdė jo mokytojas Kipras Petrauskas, iš kurio jis pasisavino ir tęsė nuo seniai Lietuvoje įprastus scenos papročius. Turėdamas gerą balsą ir mokėdamas jį valdyti, jis galėjo dainuoti visas tenoro dalis — nuo Alfredo ir Fausto iki Kanijo ir Otelo. Mirė eidamas į teatrą, teturėdamas penkiasdešimt metų amžiaus.

LIETUVOS ASTRONOMŲ DRAUGIJA

1973 m. prie senosios Vilniaus universiteto observatorijos įsikūrė astronomijos ir geodezijos draugijos (SAGD) Lietuvos skyrius. Šiandien ši draugija turi 64 narius, kurių tarpe mokslininkai, studentai, mokytojai ir mokiniai. Pagrindinis draugijos tikslas — stiprinti astronomijos mokymą mokyklose ir jungti pavienius asmenis, besidominčius žvaigždėtu dangumi. Daugumas šios draugijos narių patys gludina stiklus ir darosi žiūronus, su kuriais per naktis seka žemės palydovus.

Šiais metais, kaip draugijos padalinys,

įsikūrė jaunimo skyrius, kurio nariais gali būti astronomijos mėgėjai iki 18 m. amžiaus.

Šių metų liepos 3-4 dienomis LTSR Mokslų akademijos ir Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto astronomijos observatorijoje rengiamas pirmasis Lietuvos astronomų mėgėjų sąskrydis. Observatorija yra ant Kaldinių kalno, apsupta pušynais ir ežerais, Molėtų rajone, Kulionių kaime. Sąskrydžio dalyviai turės progos susipažinti su observatorija, pasiklausyti paskaitų ir pasidalyti patirtimi su mėgėjiškų teleskopų gamintojais.

LIETUVOJE NUSTATYTOS DVIRATININKAMS TAISYKLĖS

Šiandieninėje Lietuvoje dviračiai yra labai mėgstama susisiekimo priemonė, kuria naudojasi ne tik suaugusieji, bet ir mokyklinis jaunimas. Dviračiai yra įvairaus dydžio ir patvarumo, kuris sprendžiamas iš jų pavadinimų: "Ereliukai", "Kregždutės", "Vyturėliai" ir kt. Mokyklų programose numatyta pradėti mokyti taisykles dviratininkams nuo penktos klasės.

Automobilių keliais dviračiu gali važiuoti vaikai, kuriems jau suėjo 14 metų amžiaus. Jie privalo pažinti kelių ženklus, šviesos stulpo reikšmę, milicininko reguliuotojo mostų reikšmę. Įstatymai baudžia tėvus, jei jų vaikai važinėdami galėjo sukelti eismo nelaimę, nors ji ir neįvyko. Jeigu eismo taisyklių nesilaiko vyresni kaip 16 m. paaugliai, jie baudžiami kaip suaugę. Jiems iškeliamos baudžiamos bylos.

KIEK VILNIUJE SPAUSDINAMA LAIKRAŠČIŲ?

Vilniuje spausdinama 26 laikraščiai, kurie sudaro per milijoną vienetų. Jie per dieną pasiekia visus Lietuvos kampelius. Taip pat spausdinama 35 žurnalai, kurie sudaro du su puse milijono vienetų. Be laikraščių ir žurnalų yra daugybė įvairių leidinių. Jiems išspausdinti per dieną sunaudojama daugiau kaip tona dažų, o taip pat tonos popieriaus, kuriuo būtų galima nutiesti taką iš Vilniaus į Maskvą.

Prisipažįstama, kad spausdinimo mašinos gaunamos iš demokratinės Vokietijos

respublikos, kurias naudojant, darbo našumas pakeltas dvylika procentų.

KIEK ATVEŽAMA Į VILNIŲ PIENO?

Kiekvieną rytą penkiasdešimt pienvežimių atveža į Vilnių apie pusantro šimto tonų pieno. Žvėryne — pieno įmonėje jis supilstomas į butelius arba pakelius ir išvežiamas į miesto parduotuves. Be geriamo pieno per dieną dar pagaminama 12 tonų varškės, 30 tonų rauginto pieno, 10 tonų grietinės. Vasarą pagaminama apie 15 tonų ledų, kurie vadinami "Eskimo" ledais.

Kaip tarybinėje santvarkoje įprasta, pienas, supilstytas į pakelius, pakeliui į krautuves pro pakelių siūles pradeda tekėti, o "Eskimo" ledų vasarą visuomet trūksta ir sunku gauti. Ledų padaugėja tik rudenio, ir vilniečiai juokauja, kad "Eskimo" ledų pasirodymas — artėjančios žiemos požymis.

Priziūrėtojai giriasi, kad jie sustiprino darbo drausmę, ir iš pakelių pieno pratekėjimas gerokai sumažėjo.

TARYBINĖ VALDŽIA NESIRŪPINA GAMTOS GROŽIU

Respublikinės premijos laureatas rašytojas Vladas Dautartas rašo, kad, atėjus pavasariui, miesto žmonės plūstelėjo į gamtą, kuri žmogui teikia džiaugsmo ir atgaivina žiemą išsekusias jo dvasines ir fizines jėgas. Deja, jie patyrė didelį nusivylimą ir gilų kartėlį. Žeimenos pakrantės sėte nusėtos laužavietėmis, kuriose juoduoja apdegusios konservų dėžutės ir blykčioja sudaužytų butelių skeveldros. Pievelės nutryptos, ir nuniokioti medžiai. Panašiai atrodo Nėries, Merkio, Šalčio ir kitų Lietuvos upių pakrantės. Užtikti išskylautojai apie laužus kelia triukšmą, keikiasi ir garsiai leidžia radijus. Tokia gamtos aplinka ir kai kurių išskylautojų neleistina elgsena žmonėms, ieškan tiems gamtos grožio ir poilsio, sukelia pasipiktinimą. Nusistebėjimą kelia eigulių, gamtos apsaugos tikrintojų, o taip pat ir milicijos abejingumas. Daug rašoma apie poilsiui skirtas prie upių aikšteles, išskylautojams taisykles, bet komunistinėje santvarkoje viskas palieka tik penkmečio planuose.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Meninę programą Eucharistiniame kongrese atliks: E. Ormany ir Filadelfijos orkestras, aktorė Helen Hayes, solistė Ella Fitzgerald, džiazo muzikas Dave Brubeck, Harlamo šokio teatras. Kongreso metu suvažiuos apie milijonas žmonių, ir rugp. 1-8 d. įvyks 14 meninių programų, o iš viso tuo laikotarpiu Filadelfijoje bus apie 100 programų, surištų su kongreso tema.

- Tarptautinis katalikų jaunimo federacijos kongresas įvyko Briuselyje, Belgijoje. Kongrese pabrėžtas ryšys tarp krikščioniškojo tikėjimo ir jaunimo išipareigojimo socialinėje ir politinėje srityje.

- Sociologas Peter Berger, liuteronas, vienas iš vadovaujančių protestantų mąstytojų, savo pasakytoje kalboje katalikų mokytojų suvažiavime Čikagoje skatino valstybės išdo lėšas skirti parapijoms mokykloms. Jis pabrėžė: "Visiems mums — įskaitant ir protestantus, žydus, agnostikus ir naujuosius hindų komunų narius — svarbus JAV katalikų ir jų institucijų vitališkumas. Didžioji pasaulio dalis už Amerikos ir Vakarų Europos galvtrūkčiais skuba į įvairias totalitarizmo formas. Jeigu mes nenorime tuo skubėjimu pasekti, privalome sustiprinti kiekvieną instituciją ir kiekvieną bendriją, kuri pasiūlo kitą pasirinkimą prieš valstybės monopolizavimą moralinio autoriteto". Kreipdamasis į katalikus, jis pažymėjo: "Nesiduokite demoralizuojami. Religinė bendruomenė, kuriai jūs atstovaujate, yra integralinė, būtina dalis to stebuklo, kuriuo yra Amerika".

- Svarstybos apie badą pasaulyje įvyks rugpiučio mėnesį. Tarptautinio Eucharistinio kongreso metu. Vieta — Šv. Juozapo kolegija. Dalyvaus arkiv. H. Camara, kard. Wright, jėzuitų generolas Arrupe, vysk. Rausch, Farmų darbininkų unijos vadas C. Chavez ir kt.

- The Lutheran, JAV liuteronų žurnalas, paskelbė, kad 175 jų dvasininkai yra persiskyrę su žmonomis. Tai sudaro 2,21%.

Skyrių tvaiko JUOZAS VAIŠNYS, S.J. / Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

SUNKIAI IŠRAUNAMOS PIKTŽOLĖS

Visi žinome, kad laukuose ir daržuose labai greitai veisiasi piktžolės. Jos auga ir klesti be jokių kieno nors pastangų, be jokios priežiūros, bet jas išrauti ir išnaikinti būna labai sunku. Panašiai yra ir su kalbos piktžolėmis. Į kalbą jos įsibrauna visai nejučiomis, bet kai bandai jas išnaikinti, tai atrodo, kad visos pastangos yra veltui. Dėl šios priežasties sustojoėjusi ir "Gimtoji Kalba", kurios tikslas kaip tik ir buvo ravinėti tas kalbos piktžoles. Paskutiniame "Gimtosios Kalbos" numeryje (1968 m. sausis-birželis) tuometinis redaktorius L. Dambriūnas taip rašė: "GK daugiausia buvo taikoma spaudos žmonėms bei šiaip kalba besidominčiai visuomenei, bet jos poveikis, tur būt, buvo nedidelis. Kalbą mokantiems ji buvo nereikalinga, o nepakankamai mokantieji vis tiek tarėsi moką pakankamai ir nedaug, atrodo, teskyrė jai dėmesio. Kai kas skundėsi, kad GK buvusi per sunki, kad buvo rašoma per 'aukštų' stiliumi. Su tuo galima sutikti, bet kitos išeities nebuvo, nes neatsirado rašančių 'žemesniu' stiliumi. Bendradarbių stoka sudarė didžiausią laikraščio vargo dalį. Užtat tokia, kokia buvo, GK daugiau nepasirodys".

Ir nepasirodė. Nepasirodė ne tik tokia, kokia buvo, bet nė kitokia. Tik retkarčiais prasidėjo rodytis kalbos skyriai įvairiuose laikraščiuose. "Laiškuose Lietuviams" pastovus kalbos skyrius buvo įvestas 1970 metais. Šio skyriaus tikrai jau niekas neapkalbins per "aukštų" stiliumi. Čia mes stengiamės labai aiškiai, paprastai ir populia-

riai nurodyti svarbiausias mūsų kasdieninėje kalboje pastebėtas klaidas. Dažniausiai čia kalbama apie tokias klaidas, dėl kurių negali būti jokių diskusijų, kurias smerkia visi mūsų kalbininkai. Šis skyrius jau gyvuoja septinti metai. Daugelis kalbos klaidų čia jau buvo pakartotinai minėta. Kai kurie mūsų patarimais pasinaudojo, tų klaidų atsikratė ir už patarimus nuoširdžiai dėkoja. Tačiau didesnė mūsų tautiečių dalis, net ir tų, kurie "Laiškus Lietuviams" uoliai skaito, šiais patarimais nepasinaudoja, nuolat kartoja tas kalbos klaidas, leidžia klestėti kalbos piktžolėms, kurios persimeta ir į mūsų jaunimo kalbą. Tų piktžolių sėklos dažniausiai yra atsineštos mūsų senelių iš rusiškųjų mokyklų. Jie perdavė jas savo vaikams, o šie — pačiai jauniausiai mūsų kartai.

Keista, kad daugelis lietuvių, save laikančių patriotais, neturi reikiamos pagarbos savo kalbai, visai nesistengdami ją švarinti nuo visokių įsibrovusių barbarizmų. Dažnai pasakoma: "Kaip pasakysi, taip nepagadinsi". Tai yra tuščias pasiteisinimas. Bet kaip pasakant, galima visai sugadinti mūsų gražiąją kalbą, paverčiant ją kažkokiu svetimybų prisėtu žargonu. Kiekvienas kultūringas lietuvis turėtų rūpintis ir savo kalbos kultūra.

Nors yra tiek abejingumo ir nesirūpinimo kalbos dalykais, bet mes nenuleisime rankų ir šio kalbos skyriaus nepanaikinsime. Nenustosime kartoti tų pačių dalykų, apie kuriuos jau buvo rašyta, bet kurie vis dar tebeteršia mūsų kasdieninę kalbą. Tad ir dabar dar trumpai pakartosime ir iš nau-

jo priminsime kai kurias labiausiai įsikerojusias ir sunkiausiai išraunamas kalbos piktžoles. Vienoje kitoje vietoje skliausteliuose nurodysime, kuriame "L.L." numeryje apie tai buvo plačiau rašyta.

Štai "lietuviškas" sakinyss, pilnas nelietuviškų piktžolių: *Jau prieš tris metus pramačiau, kad sekantys jaunuoliai neužilgo galės patiekti eilę gerų minčių šešiolikto vasario minėjime*. Išraukime vieną po kitos tas piktžoles.

Prieš tris metus. Reikia sakyti prieš *trejus metus*. Mat, žodis *metai* bendrinėje kalboje neturi vienaskaitos, o tik daugiskaitą, panašiai kaip *žirklės, marškiniai, kelnės, durys* ir pan. Juk nesakome *dvi žirklės, trys marškiniai, keturios kelnės, penkios durys*, bet: *dvejos žirklės, treji marškiniai, ketvėrios kelnės, penkerios durys*. Žodis *metai*, tur būt, ne vieną suklaidina dėl to, kad mūsų kalboje yra ir žodis *metas*, bet jo reikšmė yra visai kita. Tai nėra dvylikos mėnesių laikotarpis, bet tas pat kas *laikas*. Pvz.: *Jau metas* (laikas) keltis. Žiemos metu būna daug sniego. (1970 m., 1 nr.).

Pramačiau. *Pramatyti* yra veiksmažodžio *praregėti* sinonimas. Pvz.: Kačiukai gimsta akli, bet po kelių dienų *pramato* (praregi). Kai kalbame apie ateitį, tai vartotinas veiksmažodis *numatyti*. Pvz. *Numatyk*, ką veiksi kitais metais. (1972 m., 4 nr.).

Sekantys. Jablonskis taisydavo posakius: *sekantį kartą, sekančią dieną, sekančiais metais*. Vietoje *sekančio* šiais atvejais jis siūlė vartoti *ateinantį* arba *kitą*. Daugumas kalbininkų dabar jau čia leidžia vartoti ir *sekantį*: vis dėlto yra atvejų, kur joks kalbininkas neleis vartoti *sekančio*. Kai kurie mano, kad visuomet galima vartoti *sekančią* arba *sekančiais* ten, kur anglai vartoja *following* arba *as follows*. Pvz. Į valdybą buvo išrinkti *sekantys* asmenys, kurie pareigomis pasiskirstė *sekančiais*. Tokia vartoseną lietuvių kalboje yra netikusi. Šį sakinį galima taip pataisyti: Į valdybą buvo išrinkti *šie* asmenys, kurie *taip* (toku būdu) pasiskirstė pareigomis. Tad ir užuot sakius *sekantys jaunuoliai*, reikėtų sakyti *šie jaunuoliai*. (1970 m., 10 nr.).

Neužilgo (lenk. *niezadlugo*). Tai yra visiškai nevartotinas slaviškos kilmės žodis. Vietoj jo mes galime vartoti *netrukus, greitai, tuoj*.

Patiekti reikia skirti nuo *pateikti*. *Teikti* reiškia *duoti* (angl. to offer, to give, to present, to render, to submit), o *tiekti* reiškia *gaminti, ruošti, parūpinti* (angl. to produce, to supply, to prepare, to furnish). *Tiekti* galima vartoti tokiuose sakiniuose: Šeiminkė *patiekė* skanūs pietus. Jis *prisitiekė* visokių gėrybių. *Teikti* vartotinas tokiuose sakiniuose (čia *tiekti* netinka): Jaunuolis *pateikė* gražių minčių. Pirmininkas susirinkimui *pateikė* šią darbotvarkę. Laikraštis *pateikė* daug įdomių žinių. (1970 m., 6 nr.).

Eilę gerų minčių. Šiame sakinyje negalime griežtai smerkti tos "eilės", bet šį žodį mes gal per dažnai vartojame ten, kur daug geriau tiktų koks nors kitas, pvz.: *keletas, daug* ir pan.

Šešiolikto vasario minėjime. Ši kalbos piktžolė tikrai yra labai gaji. Reikia stebėtis, kaip ji plačiai yra paplitusi ne tik tarp vyresniųjų, bet ir tarp mokyklinio jaunimo. Ji yra be jokio abejojimo ir be jokio pasigailėjimo naikintina, nes tai grynai rusiška konstrukcija. Rusų kalboje *diena* yra vyriškos giminės, todėl ir į lietuvių kalbą pateko tokie nelogiški, mūsų kalbai taip svetimi išsireiškimai: *šešiolikto vasario, penkto kovo, dešimto rugsėjo* ir t.t. Lietuviškai šios rusiškos konstrukcijos taip yra verstinos: *vasario šešiolikta* (arba *šešioliktoji*), *kovo penkta, rugsėjo dešimta*. Žinoma, prie šių pasakymų galima pridėti žodį *diena*. Tad sakytina: Mokslas prasidės *rugsėjo pirmą* (dieną). Šiais metais iškilmingai šventėme *vasario šešioliktąją*. Tad ir tas mintis jaunuoliai galės pateikti ne *šešiolikto vasario*, bet *vasario šešioliktosios* minėjime. Taip pat klausdami datos, nesakome *kelinto šiandien*, bet *kelinta šiandien* (diena). (1970 m., 1 nr.).

Ateinantį kartą tęsime panašius kalbos taisymsus.

THE MAN WHO WOULD BE KING

Nuotykiams, kelionėmis paremtas filmas, su gera humoro priemaiša. Daug veiksmo. Filmo siužetas skolintas iš fantastinių kelionių kūrėjo Rudyard Kipling. Scenarijus sukurtas paties režisieriaus John Huston su Gladys Hill. Pavaizduota, kaip du britų kariai nusprendžia vykti į Afganistaną ar kur kitur, kur žmonės dar nepaliesti civilizacijos. Naudodamiesi šaunamais ginklais ir savo sugebėjimais, jie tikisi apvaldyti žmones, laimėti dvasininkų palankumą ir tapti krašto valdovais. Ir taip išvyksta į tolimą šalį.

Vyksta ypatingai sunki kelionė per kalnus, sniegynus. Mirtiną pavojų sudaro sniego griūtis, kuri pagaliau jiems tampa naudinga, užpildama jų užtikta nepereinamą prarają. Iš pradžių jiems ne taip jau gerai vyksta. Susidaro net pavojus netekti gyvybės, tačiau ant vieno kaklo pastebėtas masoniškas ženklas, kuris buvo su religiniu pietizmu gerbiamas rastosios genties, laimi jiems tokią pagarbą, kad jie pradeda laikyti lyg dievais.

Jų pergyvenimai pasakiški — nugali kariuomenes, randa neišpasakytus turtus, gauna pasiūlymus apvesdinti. Daugiausia visi tie dalykai neįtikėtini, bet visas filmas, kainavęs berods daugiau 5 mil. dol., sudaro gana švarų pramoginį poilsį. Amerikiečiai kritikai filmą įvertina aukščiausiu keturių žvaigždučių ženklu. Mums, kurie daugiau vertiname vaidybinį meniškumą, psichologinius išryškinimus, žmoniškąją dramą, šis filmas lieka tik vidutiniškas, tačiau aktoriai Sean Connery, Michael Caine, Christopher Plummer, Saeed Jaffrey, Karroun Ben Bouih atlieka savo vaidmenis pasigėrėtinai.

SKY RIDERS

Nuotykių filmas. Vaizduoja, kaip modernieji revoliucionieriai pagrobia turtingo vyro žmoną, du vaiku ir, nugabenę į slėptuvę, reikalauja penkių milijonų dol. vaduotpinigių. Pagrobdami

namuose palieka radijo aparatą, kuriuo gali su grobėjais ir su šeima kalbėtis. Grobikai atsiunčia ir laikomų už vielų tinklo žmonių nuotraukas. Fone matyti freskai — šventųjų blyškūs paveikslai. Policijos vadovybė iš radijo bangų ir iš tų freskų nustato, kad pagrobtieji laikomi apleistame vienuolyne, aukštame kalne. Pasamdomi sklandytojai, kurie drauge su pagrobtosios vyro užpuola grobikus. Įvyksta kautynės ir išlaisvinimas. Savotiškai ryškus charakteris — policijos viršininkas. Pagrobtos vaiko gąsdinimas filmą daro nelabai tinkamą vaikams, bet šiaip filmas pramoginis, nekenksmingas, duoda plačių kalnų vaizdų.

BLACK MOON

Vienas iš keisčiausių filmų, kokius tik tenka matyti ekrane. Tai mozaika, sudurstyta iš atskirų gabaliukų, kuriuos jungia centrinis personažas — blondinė Lily, guvi mergaitė, kurią sėkmingai vaidina Cathryn Harrison. Filme geras procentas pasakiško elemento. Čia kai kurie gyviai kalba, kai kurios gėlės, ant kurių atsigula Lily, dejuoja; laksto nematytas vienas ragis gyvulys, vejojasi kiaules grupė plikų vaikų, girdisi paslaptiniai garsai ir matosi neįtikimas karas tarp vyrų ir moterų su žiauriomis egzekucijomis, paukščių lesamu lavonu, pakartu ūkininku.

Filmas įdomus tuo, kad jame kažkoks naujas ieškojimas, su visiškai skirtingu turiniu ir nuotaika. Tai lyg koks sapnas, perpintas košmarais. Žiūrovas, vieną kartą jį pamatęs, nenorės antru kartu bematyti. Palieka tokį miglotą slegiantį įspūdį. Prasideda tamsią mėnesieną, kada ekrane matyti šniukštinėjantis šeškas ar koks į jį panašus gyvis. Jį suvažinėja greitai automobiliu lėkdama mergaitė. Ji patenka tarp besišaudančių, bekariaujančių vyrų prieš moteris. Šūviais sudaužomas jos automobilio priekinis stiklas, bet ji pabėga. Automobilis išstringa tankmėje.

Ji patenka į kažkokio apleisto ūkio didžiulį namą, kur randa keistą ligonę senutę, kurią vaidina Theresa Giese. Ši aktorė jau mirusi, ir jai dedikuotas visas filmas. Senutė klaikiai kalbasi su ją lankančia didžiule žiurke. Pasirodo ir nebylys jaunas vyras su mažai teprabylančia seserimi (Joe Dallesandro ir Alexandra Stewart). Ekrane aplink mergaitę vyniojasi gyvatė. Mergaitė klausosi tratėjimo šliaužiančios kažkokios kirmėlės, kurios sudaromas triukšmas, lyg kokios nugalėtos armijos žygis. Taip visos 92 filmo minutės praeina mįslinga, iš dalies beprasme nuotaika. Filmas daro didesnę įspūdį savo keistu savitumu, kaip kokiu vertingu menišku patrauklumu. Jame nėra dabar modernaus sekso, gašlumo, nors nuosaikių nepritengtumų pasitaiko. Šio filmo nepamatęs žiūrovas nuostolių neturės.

EXCUSE ME, MY NAME IS ROCCO PAPALEO

Čikagoje susuktas filmas. Tai labai retas atsitikimas. Pavadinimas paimtas pagal tą sakinį, kuriuo iš Kanados kasyklų atvykęs į Čikagą vyras kreipiasi į žmones, kuriuos nori pasiklausti, su kuriais siekia pasikalbėti. Deja, jis patenka į šio didmiesčio padugnių tarpą smuklėje, gatvės moters bute. Apvagiamas. Jį vaidina Marcelio Mastroianni. Jo gatvėje vos nesuvažinėja madų modeliuotoja, kurią čia vaidina Lauren Hutton. Su ja susipažįsta. Pasilikęs keliui dienų, paskui ją sekioja, kol ji atmeta atvykėlį. Bevaikščiodamas iš vienos miesto landynės į kitą, jis susipažįsta su aklu valkata, su kuriuo vyksta žiūrovo dėmesį atkreipiantieji pasikalbėjimai.

Nors dialogų yra gyvų, bet apskritai filmas dumblinas, ekrane tik miesto padugnės, nieko geresnio. Žiūrovas iš filmo nieko ypatingesnio neišsineš, nebent patenkins savo smalsumą — kaip atrodo Čikagoje susuktas filmas. Nepilnamečiams netinka, bet ir suaugusiems ne ką duoda.

JACKSON COUNTY JAIL

Kriminalinis filmas su stipria įtampa. Įdomu, kad jo režisierius Michael Miller ir gamintojas (produseris) Jeff Begun yra abudu čikagiečiai, o net ir kai kurie aktoriai paimti iš Čikagos teatro Second City. Stipri aktorė Yvette Mimieux, čia vaizduojanti Los Angeles modeliuotoją, kuri palieka savo neištikimą vaikina ir automobiliu keliauja skersai JAV į Niujorką. Pakeliui paimta pavėžinti pora ją primušė, apiplēšia, atimdami automobilį. Beaiškinant jos

asmenybę, ji uždaroma kalėjiman, kur sargas ją užpuolęs nuskriaudžia. Visa ši scena atvaizduota ne kaip gundančiai, o brutaliai, išryškinant viso to nusikaltimo baurumą.

Nusisukus sargui į šalį, ji smogia užpuolėją kėde ir užmuša. Dabar pabėga drauge su kitu kaliniu. Čia vyksta jų ilgas bėgimas nuo policijos, prisiglaudimas vienkiemio tuščiuose namuose, vėl bėgimas, gaudant policijos automobiliui ir helikopterui. Baigiasi to pabėgusio kalinio (Tommy Lee Jones) žuvimu ir moters patekimu į policijos rankas. Ji to labai nesibaimina, jausdamasi nekalta.

Kaip kriminalinis, vaizduojas ir moters užpuolimą, filmas — suaugusiems. Jis turi intrigą, Mimieux ir Jones aktoriai geri, prieš filmavimą jie buvo specialiai toms scenoms porą savaitių režisieriaus rūpestingai treniruoti. Filme nieko ypatingo, bet jis ir nenuobodus.

THE MARRIAGE-GO-ROUND

Gana išradingos sąrangos modernių laikų komedija. Vaizduoja antropologijos profesorių Paul Delville, pasaulinę garsenybę, vedusį profesorę, studenčių moterų dekanę Content Lowell. Jiedu pasikeisdami skaito paskaitą apie šeimą, kaip ji reiškėsi įvairiais laikais, įvairiose tautose. Jų paskaitos suskaldytos į mažyčius gabaliukus, kurių tarpai užpildyti vaidyba iš jų šeimyninio gyvenimo, iš dalies iliustruojančio paskaitų turinį.

Į tą profesorių šeimą atvyksta ultramodernių pažiūrų jauna švedė mergina, kuri nori išauginti ypatingai talentingą vaiką ir to tikisi susilaukti, prašydama tą pasaulinę garsenybę — profesorių sutikti būti jo tėvu. Tos gražios merginos gundymai sudaro nemažą įtampų ir problemų kaip profesoriaus asmeniui, taip ir jo šeimai. Jis pasisako apie tą pavojų žmonai. Ji ir pati mato, kas jų namuose darosi. Ir ji pati per eilę metų veda, nors nekaltą, flirtą su kitu vyru. Profesorius su ta gundančia viešnia automobiliu išvažiuoja į klystkelius, tačiau vėl grįžta į savo šeimą, moterystės ryšiai atsinaujina. Ta švedė gundytoja išvaroma iš namų, abiem vedusiems pasibučiavimu atnaujinant šeimos nesuardomą ryšį.

Sveika ir skaidri komedijos pabaiga išlygina patį veiklą, kuris tarpais yra slidus, pavojingai įtaigojantis, seksiška išmenimis einantis, nors ne pornografiškas. Publika supranta, kad čia tik komedija, kur nevengiama šokiruojančiomis situacijomis sukelti juoko. Įdomus aktoriaus Anthony DeSantis sprendimas, išvengiant

ilgų dialogų vaidyboje ir juos sukoncentruojant į kapojamas paskaitas. Apskritai, komedija sliedi, bet nepavojinga, iš švedės pusės – nutolstanti nuo tradicinių konservatyvių elgesio taisyklių, bet negriaunanti moralės dėsnių. Čikagoje ji buvo pastatyta dalyvaujant išgarsėjusiai buvusiai teatro ir filmų žvaigždei Claudette Colbert (profesorė), savu laiku laimėjusiai geriausios aktorės premiją. Jai gerais partneriais buvo Michael Evans (profesorius) – Sorbonos auklėtinis, Sherry Steffens (švedė mergina) – patyrusi muzikinių komedijų ir televizijos aktorė, o profesorės draugo vaidmenį – Peter Adams, daugybės pastatymų dalyvis. Ypač daug vaidinimą Drury Lane teatre praturtino režisierius Vernon Schwarz, Goodman teatro mokyklos profesorius.

HOT LINE TO HEAVEN

Linksma, juokinga komedija, sukurta autoriaus Larry Maraviglia. Dviejų veiksmų, keturių paveikslų. Gyvi dialogai, kupini sąmojaus, vyksmas išryškina žmonių silpnybes, veidmainiškumą. Pasijuokiamą iš susimetusios ir beišsiskiriančios poros, komiška forma perteikiant jų nuklydimus ir tuo atneštą gyvenimo įtampą. Floridoje pas senyvą našlę apsigyvena našlys. Tarp jų išsivysto per daug intymi draugystė. Moteris nerami. Savaip aiškinasi su atsilankiusiu kunigu. Atvyksta jos žentas, nuklydęs su kažkokia ortodokse hipe, jau ją metęs ir dabar ieškąs būdų su žmona susitaikyti. Viskas baigiasi laimingai. Našliai nutaria susituokti, besiskiriantieji išsiaiškina ir vėl draugėn sueina.

Fabula nesudėtinga, tačiau į ją įvesta tiek daug sąmojaus ir humoro, dialogai trumpais gyvais sakiniais, gyvenimiški. Charakteriai ryškūs. Čikagoje ši komedija buvo pastatyta Drury Lane teatre, vaidinant tokiam garsiam aktoriui kaip Pat O'Brien. Jis baigęs dramos akademiją, Loretto kolegijos, Niagaros, Marquette universitetų pagerbtas garbės daktaro titulu, dalyvavęs 110 filmų pastatyme ir vaidinęs daugelyje draminių veikalų.

Šalia šio stipraus profesionalo pajėgi vaidintoja yra ir jo žmona Eloise O'Brien, šioje komedijoje pasirodanti Rose Bertolucci vaidmeny. Ir kiti aktoriai (Arnold Coty, Madalyn Young, George Womack) yra profesionalai su geru išsilavinimu ir įgudimu. Pastatymas tuo įdomesnis, kad režisūra labai išradinga.

Pavadinimas paimtas iš spiritistinių bandymų susisiekti su ano pasaulio žmonėmis.

Juozas Prunskis

TRUMPAI IŠ VISUR

- Lietuvių katalikų mokslo akademija paskyrė premiją už mokslo veiklą dr. J. Girniui, parašiusiam knygą apie prof. Pr. Dovydaitytį. Žurnalistikos premija paskirta Br. Kvikliui. Pasižymėjusio visuomenininko premiją šiais metais laimėjo J. Matulionis, gyvenęs Toronte, Kanadoje. Šių premijų mecenatas yra kun. J. Prunskis.

- Lietuvos bažnytinės provincijos 50 m. sukakties proga popiežius Paulius VI specialiu raštu pasveikino Kauno arkivyskupijos apaštalinį administratorių vysk. J. Matulaitį-Labuką, iškeldamas Lietuvos katalikų ištikimybę krikščionybei. Popiežius pažymėjo, kad jis su tėvišku rūpesčiu ir meile seka Lietuvos tikinčiųjų ir visos brangios lietuvių tautos gyvenimą bei kančias. Visus prisimena maldoje. Ragina ir toliau gyventi tikėjimo ir meilės vienybėje. Prisimena Lietuvos tikinčiųjų pamaldumą į Mariją, kuri yra ypatingai garbinama Aušros Vartuose ir Šiluvoje. Toliau rašo, jog jis meldžia Dievo Motiną, kad ji visada saugotų kilnios lietuvių tautos vaikus, palaikytų juos kovoje už tikėjimą, stiprintų jų pasitikėjimą Kristumi. Tas raštas buvo išspausdintas pirmame "Osservatore Romano" gegužės numerio puslapyje.

- Slovakijoje daugelis katalikų mokslininkų, mokytojų ir studentų buvo areštuota. Jie buvo tardomi ir kaltinami religiniu aktyvumu. Pietinėje Slovakijoje buvo išblaškyta grupė studentų, susirinkusių rekolekcijoms.

- Kubos vyskupai bendrame ganytojiškame laiške ragino tikinčiuosius savo aplinkoje skleisti Kristaus evangeliją, kvietė uoliai dalyvauti religiniame bendruomenės gyvenime, jaunimo katechizacijoje, ugdyti savo šeimoje ir savo aplinkoje religines vertybes, savo gyvenimu liudyti Kristų ir evangeliją.

- JAV katalikai, kaip skelbia oficialus "Catholic Directory", nuo 1974 iki 1975 m. paaugo 180.037 nariais ir dabar jau siekia 49 milijonus, kas sudaro apie 22,78% visų JAV gyventojų. JAV yra 32 katalikų arkivyskupijos ir 135 vyskupijos, 102 diecezinės

ir 269 vienuolių seminarijos, 245 katalikų kolegijos, 989 diecezinės ir parapiinės aukšt. mokyklos, 647 privačios katalikų aukšt. mokyklos, 8.139 parapiinės pradžios mokyklos ir 345 privačios katalikų pradžios mokyklos. Jose visose yra 3.922.545 moksleiviai ir studentai. Didžiausia yra Čikagos arkivyskupija, turinti 2.466.300 tikinčiųjų.

- JAV parapijose 1975 m. buvo pakrikštyti 894.992 vaikai, atsivertė į katalikybę 80.035 — net 4.912 daugiau negu ankstyvesniais metais. Mirė JAV 403.497 katalikai. 4.905.655 vaikai, lanke valdžios mokyklas, ateina mokytis tikybos į parapijas.

- Žiniomis iš Vatikano, daugelis kunigų, anksčiau pasitraukusių nuo pareigų ir net sudariusių šeimas, dabar stengiasi gauti leidimą sugrįžti atgal. Leidimai duodami atsargiai, tik gavus užtikrinimą, kad jie toliau laikysis kunigui nustatytos gyvenimo tvarkos ir nebus be globos palikti nuo jų priklausę asmenys.

- Kardinolas Wyszynski savo pamoksle pareiškė stiprų protestą, kad komunistinė lenkų vyriausybė nugriovė naujai pastatytą bažnytelę Gorky vietovėje. Ta apylinkė buvo lenkų partizanų veiklos centras prieš nacius, ir ten buvo sušaudyta apie 200 lenkų patriotų. Bažnytelė buvo lyg paminklas pagerbti žuvusiųjų atminimui, pastatyta jau po II pasaulinio karo vieton nacių sunaikintos ankstyvesniosios. Turima žinių, kad dabar šią bažnyčią nugriauti pareikalavo Sovietų Sąjungos atstovybė Varšuvoje, norėdama toje vietoje įsteigti rusų karinę bazę.

- Trylika JAV kongresmanų aplankė popiežių Paulių VI. Kalbėdamas į juos, popiežius pasidžiaugė amerikiečių šūkiu "Viena tauta Dieve". Linkėjo, kad Amerika būtų kraštas, kur branginama tiesa ir broliška meilė. Priminė, kad įstatymų leidėjų pareiga yra saugoti gyvybes. Tai sakė, turėdamas minty negimusius kūdikių žudymą.

- Vatikanas praėjusiais metais savo biudžetą turėjo apie 6,4 milijono dolerių nuostolių. Spauda atkreipia dėmesį, kad Vatikano biudžetas yra mažesnis už Italijos komunistų partijos biudžetą, kuris 1974 m. siekė 28 mil. dolerių.

- Vatikano paskelbtomis žiniomis, visame pasaulyje dabar yra 595 milijonai katalikų. Tai 12 milijonų daugiau, negu buvo prieš metus. 1975 m. kunigų buvo 339.000.

- Demonstracijose prieš prievartos veiksmus, įvykusioje Bostone, tarp 75.000 dalyvių buvo ir kard. H. Madeiros.

- Mundelein seminarijai Joyce fondas paskyrė 100.000 dol.

- Nauja JAV katalikų filosofijos draugijos pirmininke išrinkta seselė Marija Clark, Švenč. Širdies vienuolyno narė, šešių knygų autorė, kilusi iš Filadelfijos, mokslo laipsnį pasiekusi Fordhamo universitete, apdovanota Tarprasinio teisingumo premija. Filosofijos departamento vadovė Manhatanvillės kolegijoje.

- Japonijoje katalikai turi 36 senelių prieglaudas su 2.000 senelių.

- Ugandoje paskutiniu laiku išžudyta daugiau kaip 100.000 žmonių.

- Seselė Frances Jean Gillinatti yra pirmoji Kristaus Vargdienių seserų narė, tapusi medicinos daktare.

- Seselė Gabrielė Maze išrinkta Pensilvanijos Mokslo akademijos prezidentė.

- Prel. J. T. Ellis, JAV katalikų istorikas, pasmerkė Bažnyčios persekiojimą Lietuvoje, Čekoslovakijoje, Kinijoje.

- Keturi jauni kubiečiai savaitę badavo, protestuodami prieš tylą dėl nuolatinio žmogaus teisių laužymo Kubos kalėjimuose. Jie buvo apsigyvenę palapinėje priešais "Miami Herald" ir "Miami News" redakcijas, turėdami plakatus, aiškinančius apie tortūras ir žudymus Castro kalėjimuose.

- Religijos ir komunizmo studijų centrui Kestone, Anglijoje, Fordo fondas paskyrė 30.000 dol. paremti užplanuotas studijas apie katalikybės padėtį Sovietų Sąjungoje 1960-1975 m. Ypatingas dėmesys bus kreipiamas į Lietuvos katalikus ir Ukrainos unitus.

- Net 28 nauji Šv. Rašto vertimai į įvairias kalbas išleisti 1975 m. Iš viso Šv. Raštas jau išverstas į 1.577 kalbas ir tarmes.

- Vatikanas atidarė vadinamus Tarptautinius kunigų namus, kur bet kurios tautos kunigai gali sustoti, mokėdami tik 8 dol. 30

Vida
Krištolaitytė

centų už kambarį ir tris valgius dienoje. Adresas: Casa Internazionale per il Clero, Via della Scrofa 70, Roma.

- Newarko arkivyskupija paskyrė 279.000 dol. paremti 47 arkivyskupijos aukštesnias mokyklas, kurias lanko 1.472 neturtinigi moksleiviai. Arkivyskupija turi 50 aukšt. mokyklų su 24.900 moksleivių.

- Vatikano radijui įtaisyta besisukanti antena, didžiausia tos rūšies pasaulyje. Ji penkis kartus sustiprins stoties pajėgumą.

- Pasaulio vargstantiems padėti JAV katalikų pagalba šiais metais, numatoma, pasieks ketvirtį bilijono dolerių.

- Šveicarų gvardija Vatikane priėmė 32 naujokus. Dabar joje yra 91 sargybinis.

- Kard. T. Cooke, Niujorko arkivyskupas. Sovietų Sąjungos vadovybei priminė reikalingą paleisti kalėjimuose laikomus dėl jų ištikimybės savo sąžinei ir nustoti persekioti tuos, kurie nori išemigruoti.

- Princas Rainier ir princesė Grace rugpiučio 2 d. kalbės šeimų gyvenimo konferencijoje, kuri įvyks Eucharistinio kongreso proga Filadelfijoje.

- Jėzuitų generolas P. Arrupe pasmerkė neleistiną Paragvajaus vyriausybės veiksmą — ištėmimą aštuonių jėzuitų. Jis pabrėžė, kad tai yra žmogaus teisių laužymas.

- Kard. Krol yra vienas iš septynių Ohio valstybės asmenų, išrinktų apdovanoti 200 m. JAV sukakties medaliu.

- JAV 1975 m. buvo 2.145.000 santuokų ir daugiau kaip 1.000.000 skyrybų.

- Lotynų Amerikoje yra nemažai ateizmo ir indiferentizmo. Apklausinėj ant katalikų ir valstybinių aukštesniųjų mokyklų studentus, tik 30% pasisakė tikį Dievą.

- Ukrainiečiai katalikai pradėjo Vašingtone statyti Šv. Šeimos šventovę. Pradžiai jau turi surinkę aukų pusę milijono dol.

- Notre Dame universiteto Menų ir literatūros kolegijos dekane paskirta dr. Izabelė Charles. Tai pirmas toks atsitikimas Notre Dame universiteto 134 metų istorijoje, kad šios kolegijos vadove tapo moteris.

- Raupsuotųjų miestas įsteigtas motinos Teresės rūpesčiu Indijoje. Jame gyvens atsigauinantieji raupsuotieji. Pradžiai jau pastatyta 12 namų, kur apsigyveno 44 asmenys.

- Anglikonų arkivyskupas D. Coggan paprašė visus Anglijoje gyvenančius anglikonus jungtis maldoje su Anglijos ir Wales katalikais, kurie paskelbė maldos savaite, atgailojant už daugiau kaip milijoną nužudytų negimusių kūdikių, įvedus abortų laisvę.

- Škotijoje klierikų skaičius padidėjo mažosiose seminarijose nuo 232 iki 251, o didžiosiose seminarijose iš 124 į 128, bet katalikų skaičius sumažėjo 3.000, ir dabar yra 813.000. Juos aptarnauja 1.172 kunigai.

- Balstogės vyskupijoje, Vilniaus arkivyskupijos dalyje, vėl pradėtas leisti keturis kartus metuose išeinantis "Bažnytinis Žurnalas". Lietuvos katalikams savo laikraščio neleidžiama turėti.

- JAV šiais mokslo metais yra 8.340 katalikų pradžios ir 1.653 aukštesniosios mokyklos. Pradžios mokyklose yra 2.520.000 mokslėivių, o aukštesniosiose — 890.000. Abiejų rūšių mokyklose dėsto 149.276 mokytojai. Pasauliečiai mokytojai sudaro 63%.

- JAV statistikos duomenimis, 1975 m. JAV mirė 1.910.000 žmonių, jų tarpe 50.700 vaikų. Skyrybos nuo 1974 m. padvigubėjo — 1.023.000. Gimimų kiekvienam tūkstančiui gyventojų buvo 14,8, y.t. vienu procentu mažiau, negu 1974 m. Iš viso gimimų buvo 3.149.000. Kadangi sumažėjo mirimai, tai

gyventojų per 1975 metus priaugo 1.239.000. Kiekvienam tūkstančiui gyventojų vedybų buvo 10, t.y. puse procento mažiau, negu 1974 m.

- Kalifornijoje Santa Clara universiteto studentai Pelenų dieną buvo pasikvietę kalbėti šėtono kulto steigėjo A. La Vey dukterį Karlą. Kiti studentai gretimuose rūmuose susirinkę giedojo religines giesmes. Kelios grupės iš apylinkės parapijų piketavo protestuodamos. Ant plaktų buvo užrašai: "Už Dievą! Pragaran šėtoną!" ir kt.

- Dr. Seymour Lieberman Niujorko, Connecticut ir New Jersey valstybėse apklausinėjo 10.000 vaikų tarp 8 ir 13 m., kokią įtaką jiems turi prievartos veiksmai televizijoje. Tyrimai parodė, kad jie ugdo vaikuose agresyvumą.

- Prancūzų akademija į savo narius priėmė domininkoną kunigą Ambroise Marie Carre, Paryžiaus Notre Dame katedros pamokslininką, buvusį Paryžiaus Nacionalinės operos baleto kapelioną, sėkmingai dirbusį aktorių sielovadoje. Prancūzų akademijoje yra 40 narių.

- Skelbiama, kad St. Cloud, Minn., vyskupijoje 90% katalikų kas sekmadienį dalyvauja mišiose.

- Minnesotos Aukštesniojo mokslo taryba paskyrė 3,2 milijonus dolerių aštuonių katalikų kolegijų ir 15 kitų privačių kolegijų bei universitetų paramai.

- Ispanijoje yra 6.500 katalikų mokyklų. Tikyba dėstoma taip pat ir valdinėse mokyklose.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Šių metų konkurso tema bus apie dvasinį pašaukimą. Straipsnio temos pavadinimą galės pasirinkti pats autorius. Čia galima panagrinėti dvasinio pašaukimo reikšmę ir svarbą, dėl ko pašaukimai į kunigus ir į vienuolius mažėja, dėl ko jaunuoliai nesirenka šių pašaukimu, kas darytina, kad jie didėtų ir t.t. Plačiau apie konkursą bus kitame numeryje.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Pranas Naujokaitis. LIETUVIŲ LITERATŪROS ISTORIJA. III Tomas (1928-1944 m.). Išleido JAV LB Švietimo Taryba 1976 m. Kieti viršeliai, 542 psl., kaina 10 dol. Galima užsisakyti šiuo adresu: A. Kareiva, 7030 S. Rockwell Ave., Chicago, Ill. 60629.

Antanas Maceina. RELIGIJOS FILOSOFIJA. I dalis. "Krikščionis gyvenime" serijos leidinys, nr. 13. Įrašus piešė Telesforas Valius. Kieti viršeliai, 335 psl., kaina 6 dol. "Krikščionis gyvenime" administracija: P. O. Box 608, Putnam, Conn. 06260.

Vytautas Alantas. ROMAS KALANTA. Viršelis S. Smalinskienės. Išleido "Vilties" draugija 1976 m. 116 psl., kaina 3 dol.

Danutė Lipčiūtė-Augienė. MOČIUTĖS DOVANĖLĖ. Iliustravo Jadvyga Paukštienė. Didelis formatas, kieti viršeliai, 72 psl., kaina nepažymėta. Tai graži abėcėlė vaikams. Prie kiekvienos raidės yra autorės ketureilis ir dailininkės iliustracija.

ATMINIMŲ TURTAS. Kristijono Donelaičio Aukštesniosios Lituanistinės mokyklos mokinių metraštis 1975-1976 mokslo m. Viršelis — Petro Aleksos. Paruošimas spaudai — Reginos Kučienės. Techninė priežiūra — J. Bagdono ir D. Bindokienės. Nuotraukos — Vaclovo Noreikos. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Didelis formatas, 112 psl.

Zenonas Bačelis. NERIMO SIELA. Išleido Lietuvių Bendruomenės Akademinis Sambūris ir Literatūros būrelis 1975 m. Redaktorė — Halina Didžiulytė-Mošinskienė. 124 psl., kaina 2,50 dol.

Efraim Sevela. TRUTH IS FOR STRANGERS. Novelė apie Lietuvos poetą Algį Požerą. Iš rusų kalbos išvertė Antonina W. Bouis. Išleido Doubleday & Company, Inc. Garden City, New York 1976. Kieti viršeliai, 210 psl., kaina 6,95 dol.

Edmond Narouche. THE SECRET LIFE OF THE POLITICAL REFUGEE. Išleido Vantage Press, Inc. 1976. 516 W. 34th St., New York, N.Y. 10001. Kieti viršeliai, 80 psl., kaina 4,95 dol. Lietuvio autoriaus pasakojimai apie savo gyvenimo įvykius.

RESPECT MY RIGHTS. Angliškas vertimas Antano Terlecko laiško, rašyto J. V. Andropovui. Išleido PL Bendruomenė 1976 m.

Bronius Budriūnas. MIŠIŲ GIESMĖS NR. II Žodžiai kun. Stasio Ylos. Bendram giedojimui arba chorui. Br. Budriūno K.L.F. leidinys Nr. 22. Kaina 50 centų.

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" RADIO 35 METŲ SUKAKTIES MINĖJIMO leidinys. Radijo direktorius — prof. dr. Jokūbas Stukas.

LITUANUS. 1976 m. Vol. 22, No. 2. Administracija: 6621 S. Troy, Chicago, Ill. 60629.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Danutė Vakarė, Gediminas Varkaris. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės-Okura. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Telef. 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.